

Doprinos banaka rastu i razvoju u Hrvatskoj

Sadržaj

Veličina i značaj bankarskog sustava	4
Depoziti, krediti i imovina	17
Doprinos rastu i razvoju u brojkama	25
Profitabilnost i efikasnost	30
Stabilnost i kvaliteta	35
Zaključak	41

Veličina i značaj

O važnosti banaka

► **Aktiva financijskog sektora čini 157% BDP-a i dugoročno je stabilna**

- Banke čine 71% financijskog sektora mjereno veličinom aktive 2022. (572 milijarde kuna ili 76 milijarde €). To iznosi 111,7% BDP-a.
- Banke su u središtu sustava koji uključuje i druge financijske posrednike (mirovinske i investicijske fondove, osiguravajuća društva, itd.).

► **Banke čuvaju štednju odnosno vrijednost depozita, odobravaju kredite i druge plasmane, obavljaju platni promet, trguju financijskim instrumentima razvijajući tržište kapitala i pružaju druge financijske usluge**

- Osiguravaju likvidnost, zaustavljaju financijske rizike, omogućuju rast na temelju tuđih sredstava.

► **Banke obavljaju ročnu i valutnu transformaciju štednje u kredite i druge plasmane**

- Kratkoročni izvori uz ograničenja upravljanja rizicima postaju plasmani širokog raspona roka dospijea, što omogućuje dugoročne investicijske kredite poduzećima i stambene kredite građanima.

► **Visoka kapitalizacija i odgovorno upravljanje osiguravaju financijsku stabilnost - miran san građana i poduzetnika**

- Hrvatska je jedina članica EU koja u proteklih 20 godina nije izlagala sredstva poreznih obveznika riziku radi spašavanja banaka.

► **Banke su imale ključnu ulogu u priključenju Hrvatske europodručju.**

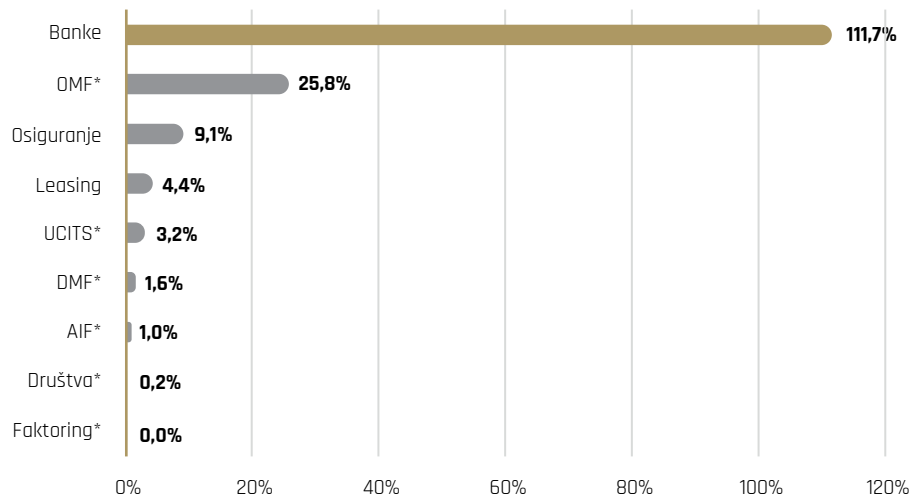
- Među najlikvidnijima su i najbolje kapitaliziranima u europodručju, a kamatne stope su među najnižima.

► **Banke potiču inovacije, ulažu znatna sredstva u informacijsku tehnologiju i posredno doprinose razvoju IKT sektora, daju značajan doprinos investicijama, zapošljavanju, gospodarskom rastu i prihodima državnog proračuna**

- Među više od 18 000 zaposlenih (1,1% ukupnog broja službeno zaposlenih u Hrvatskoj) većinu u hrvatskim bankama čine žene.

Struktura financijskog sektora u Hrvatskoj 2022.

Struktura financijskog sektora u % BDP-a prema vrijednosti imovine

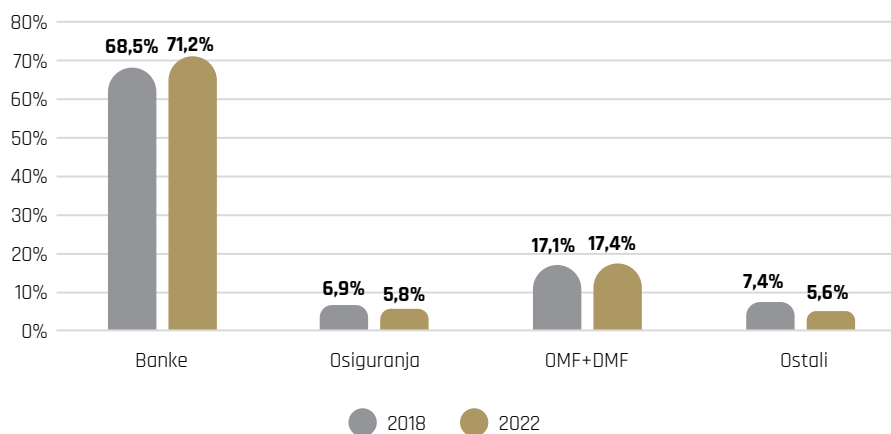

*OMF - obvezni mirovinski fondovi; UCITS - otvoreni investicijski fondovi;
DMF - dobrovoljni mirovinski fondovi; AIF - alternativni investicijski fondovi;
Društva - investicijska društva i društva za upravljanje fondovima

Izvor: HNB i HANFA

Promjena strukture financijskog sektora u Hrvatskoj u dugom roku

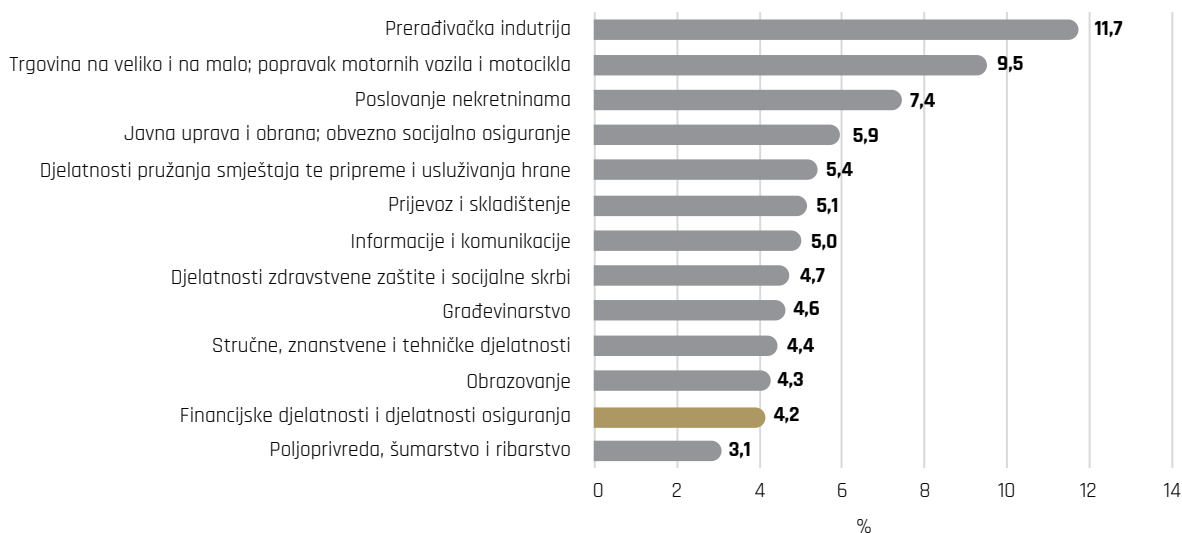
Udjeli ključnih financijskih posrednika u ukupnoj imovini financijskog sektora 2018. i 2022.

Banke su u proteklih pet godina povećale udjel u imovini financijskog sektora za 2,7 postotnih bodova. Banke su najbolje zadovoljavale potrebe najširih skupina komitenata odnosno potrošača.

Udjel financijskog sektora u BDP-u

Udjeli najvećih sektora u BDP-u 2022. prema tekućim cijenama

Slika prikazuje samo 13 najvećih sektora s udjelom u BDP-u iznad 3%.

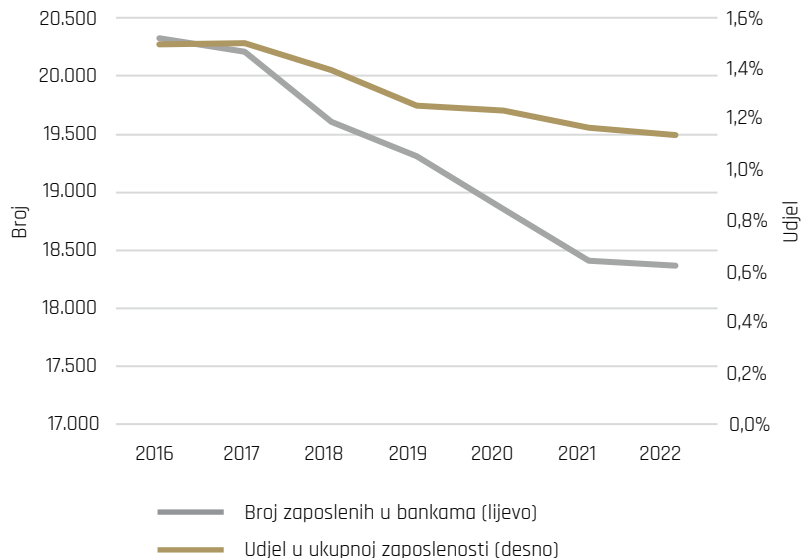
Financijski sektor u kojem banke sudjeluju s oko 70% dvanaesti je najvažniji sektor u gospodarstvu RH s izravnim udjelom u BDP-u od 4,2%. Procijenjeni udjel banaka je $0,712 \times 4,2 = 3,0\%$.* Bankarstvo je visoko produktivan sektor koji ostvaruje i posredan (multiplikativan) utjecaj na dodanu vrijednost kroz kreditiranje, platni promet i druge usluge koje obavlja za kućanstva, poduzeća i vladin sektor. **Zbog toga treba razlikovati udjel u BDP-u od doprinosa odnosno utjecaja na BDP. Utjecaj odnosno doprinos veći je od izravnog udjela.**

*Procjena na temelju udjela u financijskoj imovini

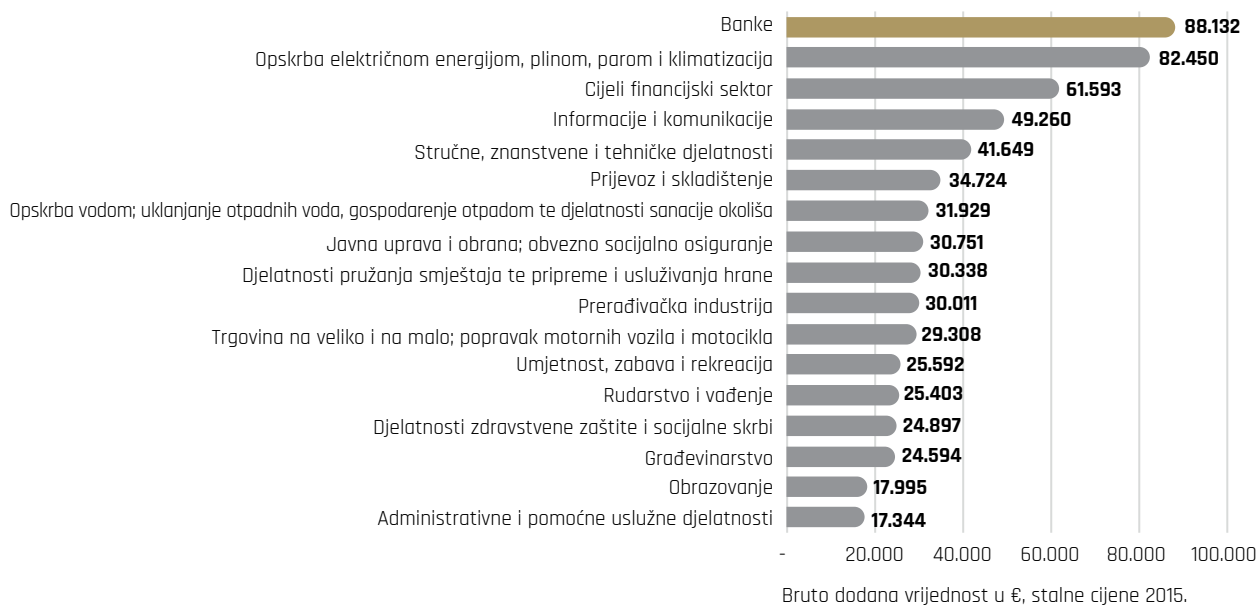
Izvor: DZS

Zaposlenost i produktivnost

Broj zaposlenih u hrvatskim bankama i njihov udjel u ukupnom broju zaposlenih 2016.-2022.

Produktivnost po zaposlenom u sektorima 2022. u stalnim cijenama iz 2015. godine

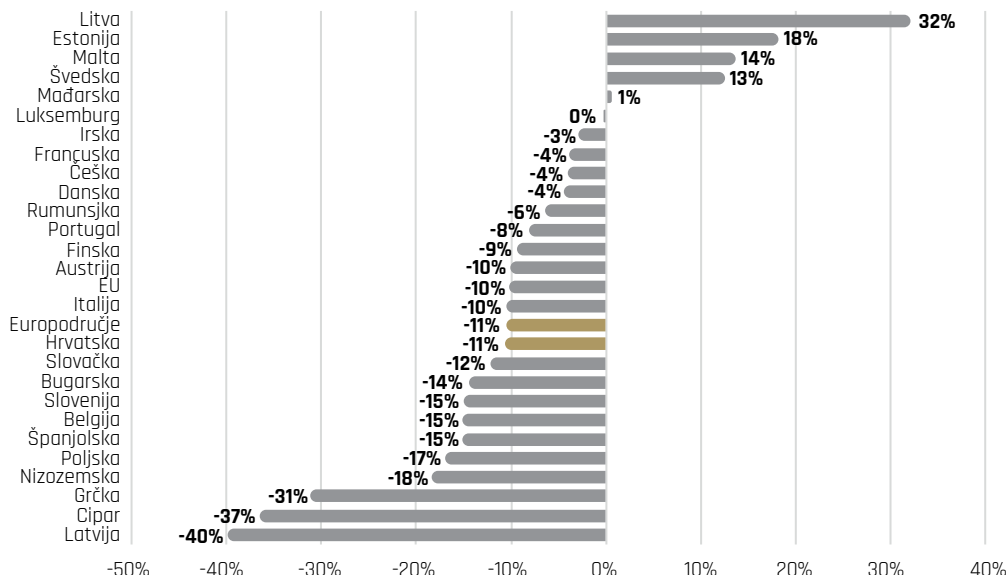
Broj zaposlenih je u dugoročnom padu zbog tehnoloških promjena i brzog rasta produktivnosti. S padom broja zaposlenih od 10,6% u odnosu na 2016. godinu hrvatske banke su oko europskog prosjeka (-10,2%). **Bankarstvo je najproduktivniji dio financijskog sektora i općenito najproduktivniji sektor u Hrvatskoj.** Banke s oko 50% zaposlenih u financijskom sektoru imaju oko 70% financijske aktive. To znači da usluge klijentima isporučuju na relativno djelotvorniji način nego što to čine ostali sektori.

Napomena: Broj zaposlenih koji je korišten za izračun produktivnosti uključuje samo zaposlene u pravnim osobama zbog čega je iz sektorskog prikaza isključena poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo gdje je velik udjel zaposlenih u obrtima, OPG-ovima i samozaposlenih. Isključen je i sektor poslovanja nekretninama kojem se pribraja veliki iznos imputirane stambene rente za čiju proizvodnju se ne angažiraju zaposleni.

Izvor: DZS, vlastiti izračuni

Pad broja zaposlenih i rast produktivnosti opći je trend na jedinstvenom tržištu

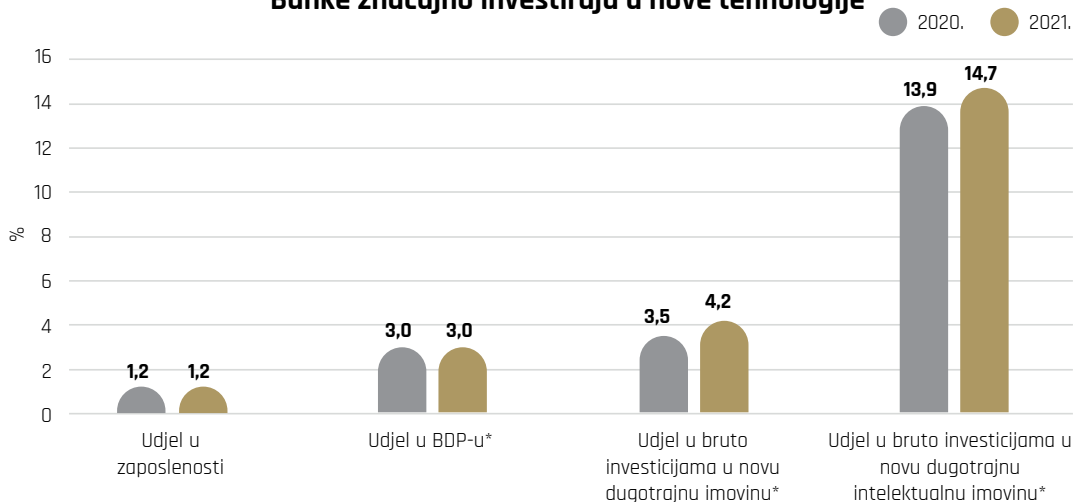
Promjena broja zaposlenih u bankama 2018.-2022.

Izvor: ECB Data Portal

Investicije, tehnologija i produktivnost

Banke značajno investiraju u nove tehnologije

Produktivnost je rezultat investicija u nove tehnologije. Udjel banaka u BDP-u koji višestruko premašuje udjel u zaposlenosti rezultat je još većih udjela banaka u ukupnim investicijama u ukupnu novu dugotrajnu imovinu i u novu dugotrajnu intelektualnu imovinu (uglavnom softver). Samo IKT sektor ima veći pojedinačni udjel u investicijama u intelektualnu imovinu. Razvoj IKT sektora dijelom je rezultat potražnje financijskog sektora, naročito banaka za IKT proizvodima i uslugama. Udjel u sofisticiranim investicijama raste u vremenu. Rast je dodatno došao do izražaja 2022. kada su banke imale velika ulaganja zbog priprema za priključenje europodručju, no DZS još nije obradio podatke o investicijama za 2022. godinu.

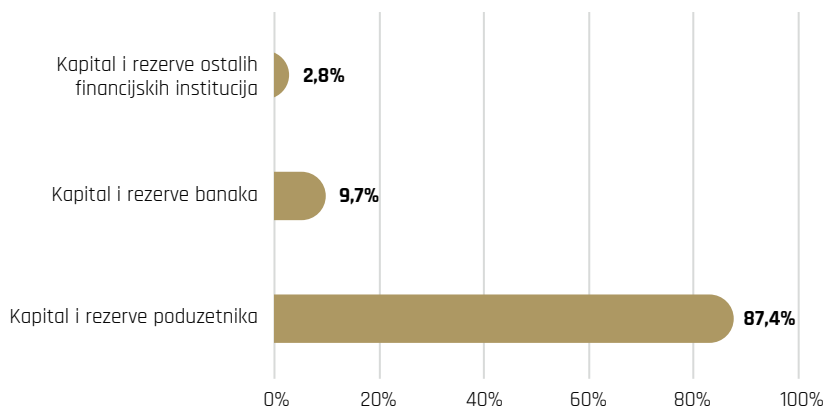
*Napomena: DZS u nacionalnim računima iz kojih se izvode podaci o BDP-u i investicijama ne izvještava zasebno o bankarskom sektoru koji je uključen u agregate financijskog sektora pa je udjel banaka procijenjen na temelju udjela u imovini cijelog financijskog sektora. Podaci o investicijama su za 2021. godinu jer 2022. još nije obrađena.

Izvor: DZS, vlastiti izračuni

Angažirani kapital

Udjeli u kapitalu i rezervama angažiranim u hrvatskom gospodarstvu 2022.

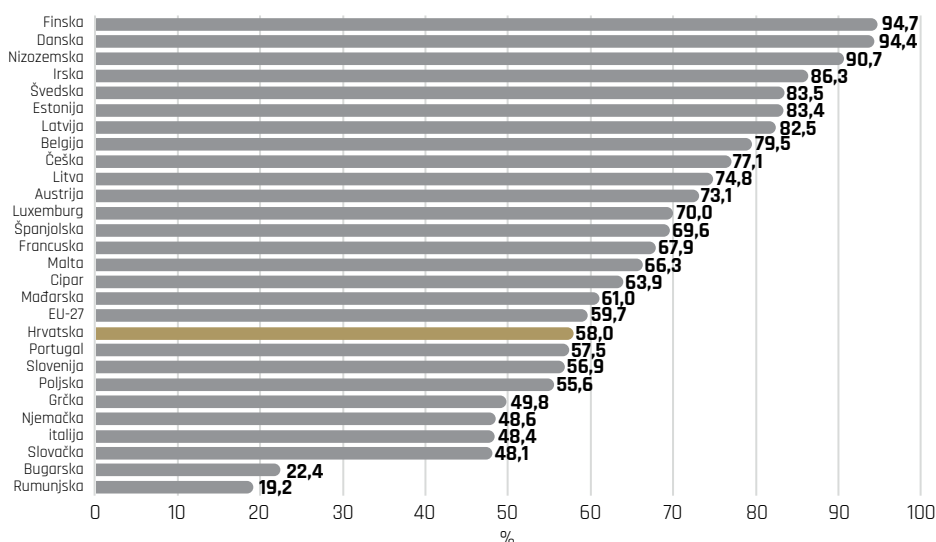
Visoki udjeli banaka u investicijama u skladu su s njihovim visokim udjelom u kapitalu i rezervama koji su angažirani u hrvatskom gospodarstvu. Procijenjena ulaganja kapitala u hrvatska poduzeća* i financijske institucije* (računovodstveni iznos) iznose 87 milijardi eura, od čega je gotovo 10% uloženo u banke.

*Izvor za poduzeća je FINA-in info-BIZ, što znači da su moguća manja odstupanja od stvarnih podataka ako neka poduzeća koja imaju kapital nisu dostavila financijska izvješća za 2022. godinu. Podaci za banke su iz HNB-ovog revidiranog nekonsolidiranog agregiranog tromjesečnog izvještaja, a za ostale financijske institucije iz istovrsnog izvješća HANFA-e. U izvješću HANFA-e nema vrijednosti kapitala i rezervi za osiguravajuća društva pa je isti procijenjen na temelju kapitala i rezervi tržišnog lidera koji je podijeljen s premijskim tržišnim udjelom iz godišnjeg izvještaja Hrvatskog ureda za osiguranje (HUD).

Izvor: HUD, info.BIZ, HANFA i HNB, vlastiti izračuni

Najveću korist od digitalizacije imaju klijenti - potrošači

% populacije koja koristi internet za obavljanje bankarskih usluga 2022.

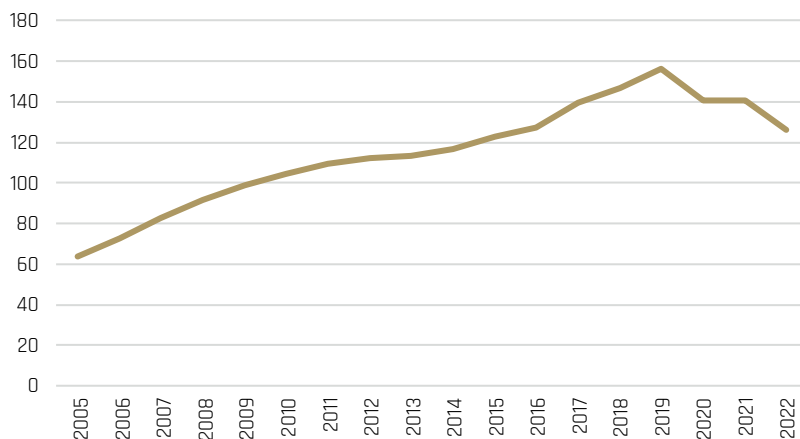

Investicije banaka u nove tehnologije omogućile su poboljšanje ponude koja je zaslužna za dobar položaj Hrvatske u usporedbi s drugim članicama EU prema korištenju interneta za obavljanje bankarskih usluga. Hrvatska je prema ovom pokazatelju tik do prosjeka EU, a ispred zemalja poput Njemačke, Italije, Slovenije i Poljske za kojima inače zaostaje prema većini socio-ekonomskih pokazatelja.

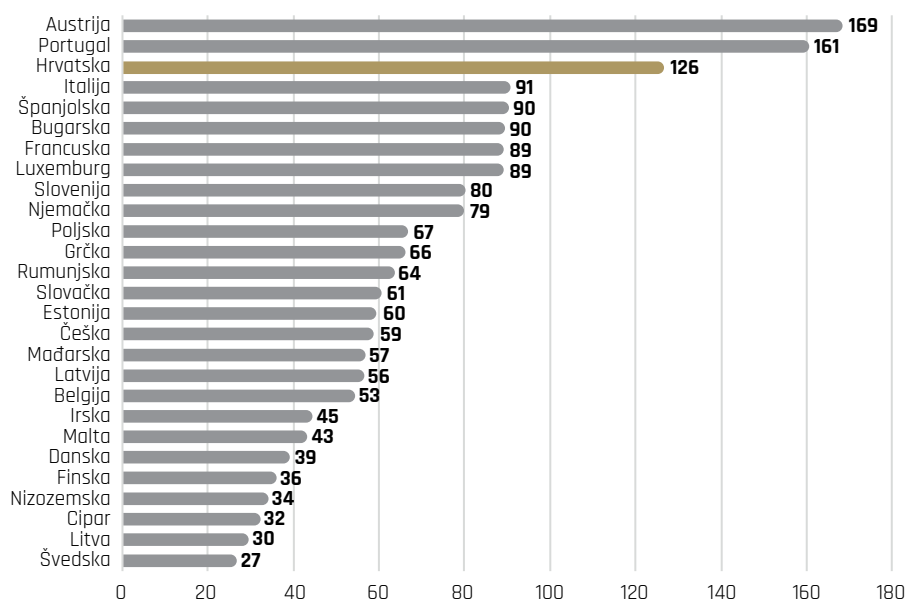
Izvor: Eurostat

Tehnološke promjene mijenjaju distribucijske kanale

Broj bankomata na 100.000 odraslih stanovnika u Hrvatskoj

Broj bankomata na 100.000 odraslih stanovnika u Hrvatskoj

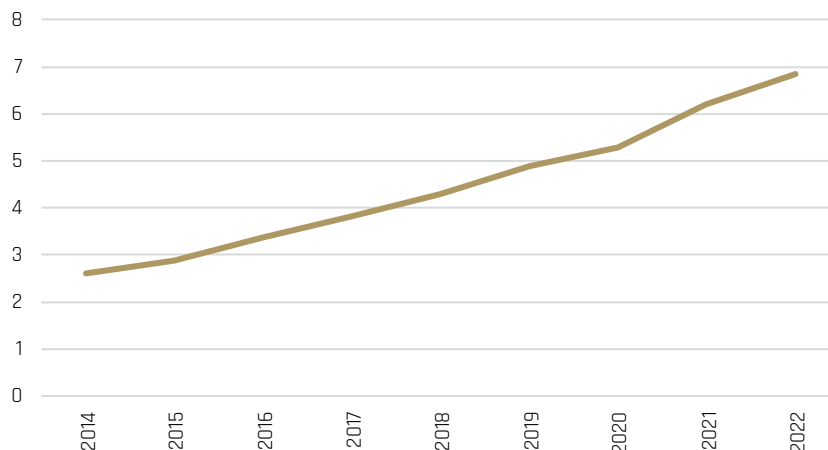

U deset godina prije pandemije trajao je pad gustoće tradicionalnih poslovnica i rast gustoće bankomatske mreže. U tom razdoblju hrvatske banke su razvile jednu od najgušćih bankomatskih mreža u Europskoj uniji. Nakon 2020., usporedo s promjenama navika potrošača, smjenom generacija i smanjenom sklonosti uporabe gotovog novca započeo je trend pada potražnje za uslugama gotovine i bankomata. U narednom desetljeću digitalizacija će gotovo potpuno preuzeti distribucijske kanale bankarskih proizvoda i usluga. Hrvatske banke su spremne na to zahvaljujući investicijama u nove tehnologije.

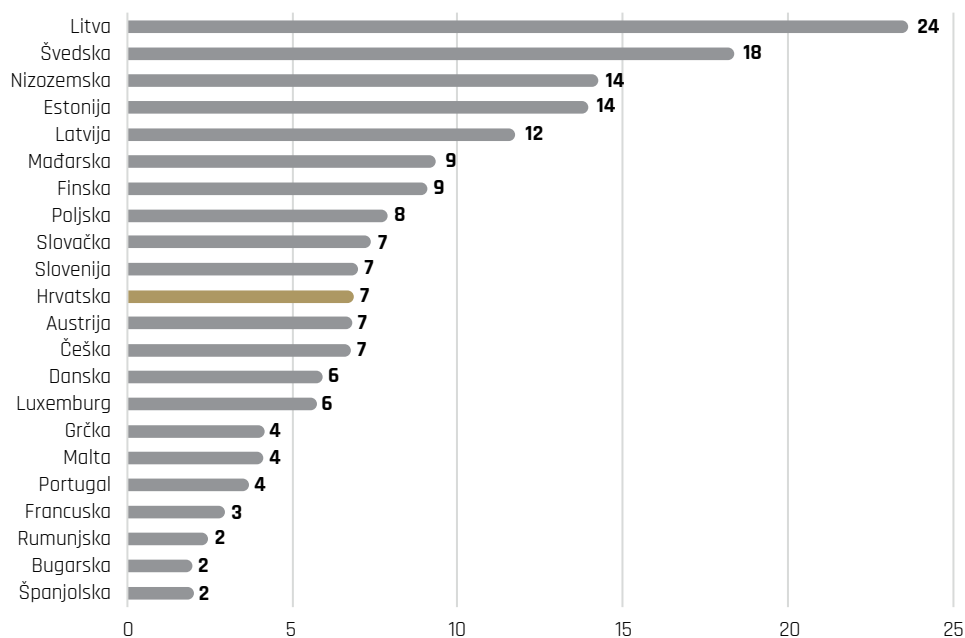
Izvor: MMF, Financial Access Survey, FAS

U Hrvatskoj se brzo prihvaćaju nove tehnologije

Broj transakcija internet i mobilnim bankarstvom po stanovniku na mjesec u Hrvatskoj 2014.-2022.

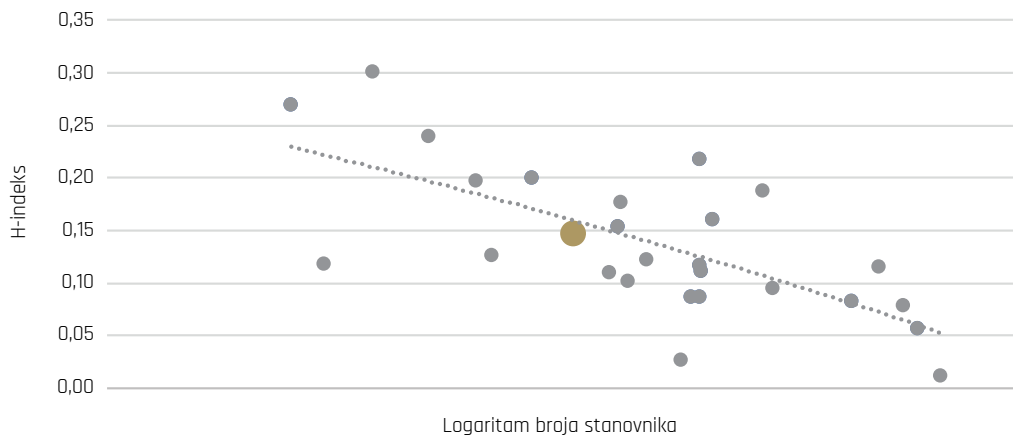
Broj transakcija internet i mobilnim bankarstvom po stanovniku na mjesečnoj razini 2022.

Izvor: MMF, Financial Access Survey, FAS, vlastiti izračun

Investicije, konkurencija i koncentracija

**Broj stanovnika i H-indeks koncentracije banaka za članice EU 2022.
(Hrvatska - zlatni krug)**

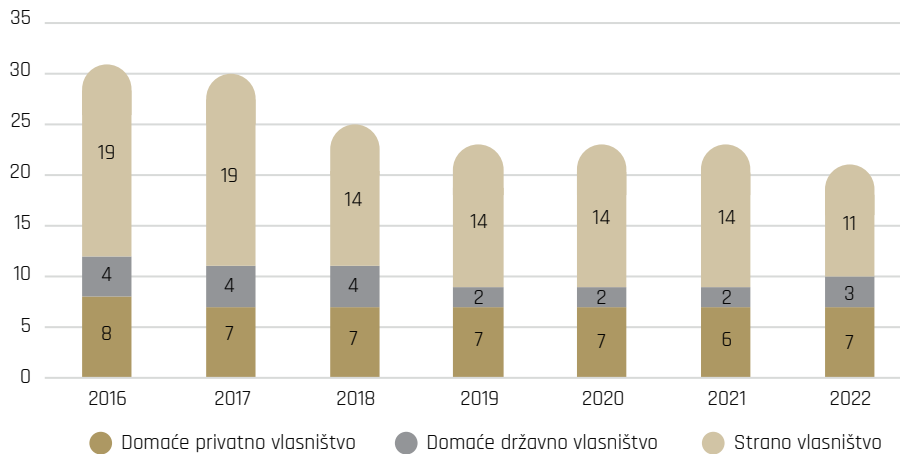

Prema H-indeksu koncentracije (zbroj kvadrata tržišnih udjela prema kriteriju odobrenih kredita) Hrvatska ima osmu najveću koncentraciju bankarskog tržišta u EU. Linija pokazuje korelaciju između veličine zemlje i koncentracije: mnogoljudne zemlje prirodno imaju manju koncentraciju. Položaj ispod regresijskog pravca pokazuje da Hrvatska ima manju koncentraciju od očekivane s obzirom na broj stanovnika. Radi se o balansiranoj koncentraciji. Ona s jedne strane čuva konkurenciju, a s druge strane omogućuje dovoljnu veličinu vodećih institucija koje zahvaljujući postizanju ekonomija obujma predvode investicijama u nove tehnologije.

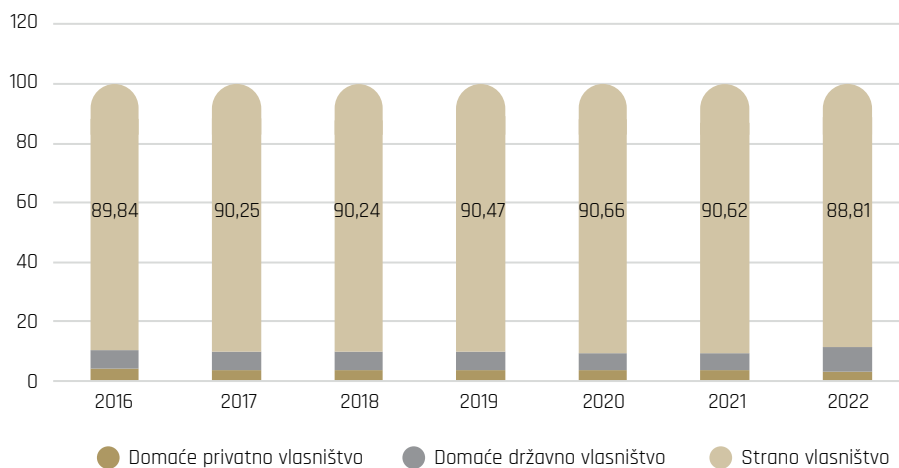
Izvor: Eurostat, ECB Data Portal

Broj banaka i vlasnička struktura

Broj banaka i vlasnička struktura

Udjel banaka u ukupnoj imovini svih banaka prema vlasničkoj strukturi

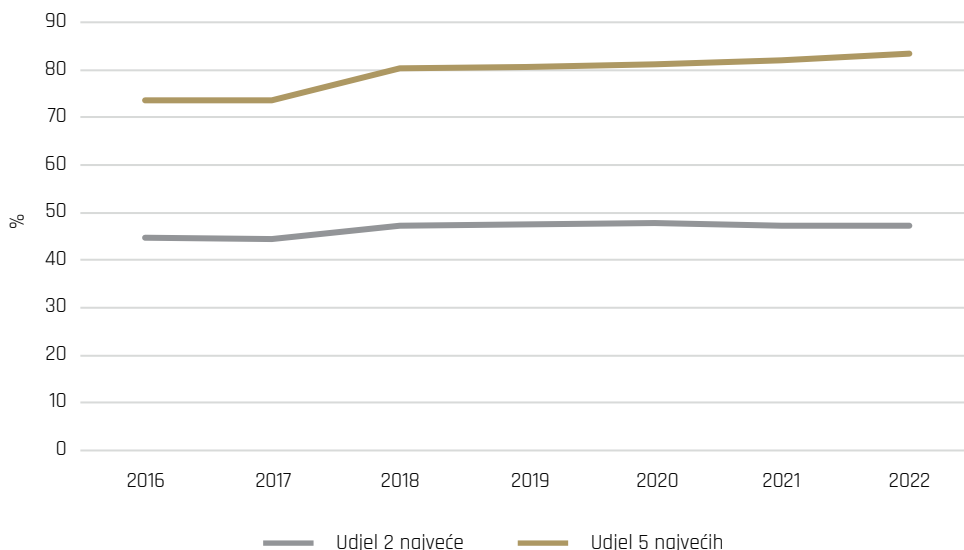

Visoka produktivnost u sprezi s ulaganjima u tehnologiju rezultat je ranog procesa internacionalizacije hrvatskog bankarskog sustava koji je započeo oko 2000. godine. Sustav u zemlji od 3,9 milijuna stanovnika s 21 kreditnom institucijom, od kojih je 11 članica međunarodnih bankovnih grupacija s udjelom u aktivi od oko 89%, koji je stabilan, može se smatrati konsolidiranim i zreлим sustavom koji je sposoban odgovoriti na izazove članstva Hrvatske u europodručju i poslovanja na jedinstvenom tržištu bankarske unije.

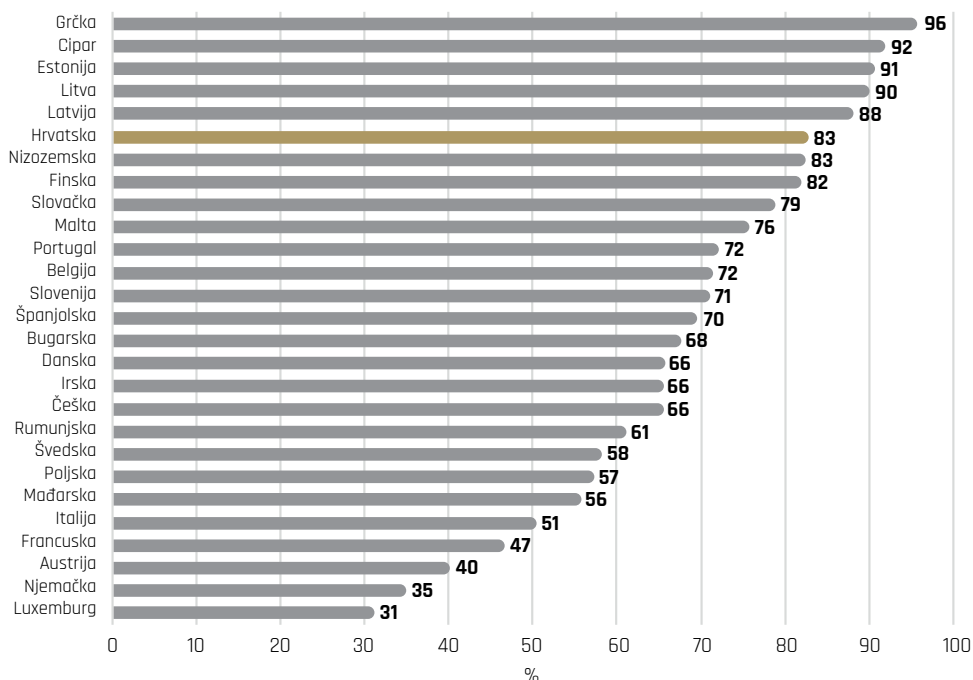
Izvor: HNB

Bez komparativno velike koncentracije

Tržišni udjeli vodećih banaka

Udjel 5 najvećih banaka 2022.

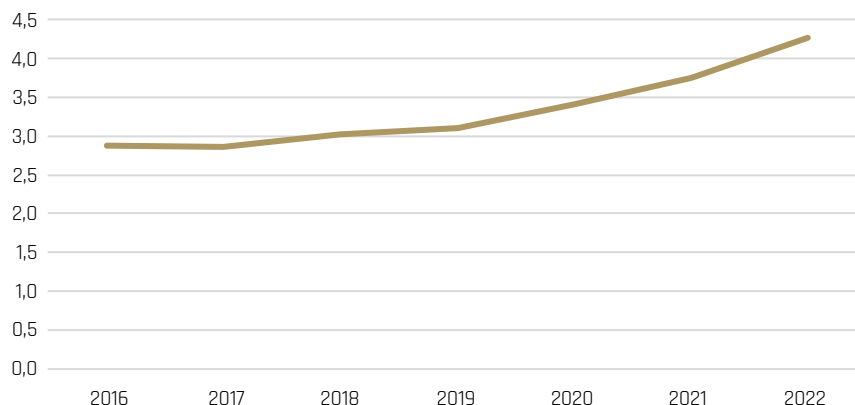

Strukturalna konsolidacija doima se dovršenom: tržišni udjel 2 najveće banke više ne raste od 2018. godine, dok je tržišni udjel 5 najvećih neznatno porastao. Usporedba udjela 5 vodećih banaka s drugim zemljama članicama EU pokazuje slične omjere kao u Hrvatskoj u Nizozemskoj i Finskoj, čiji su bankarski sustavi konkurentni i stabilni.

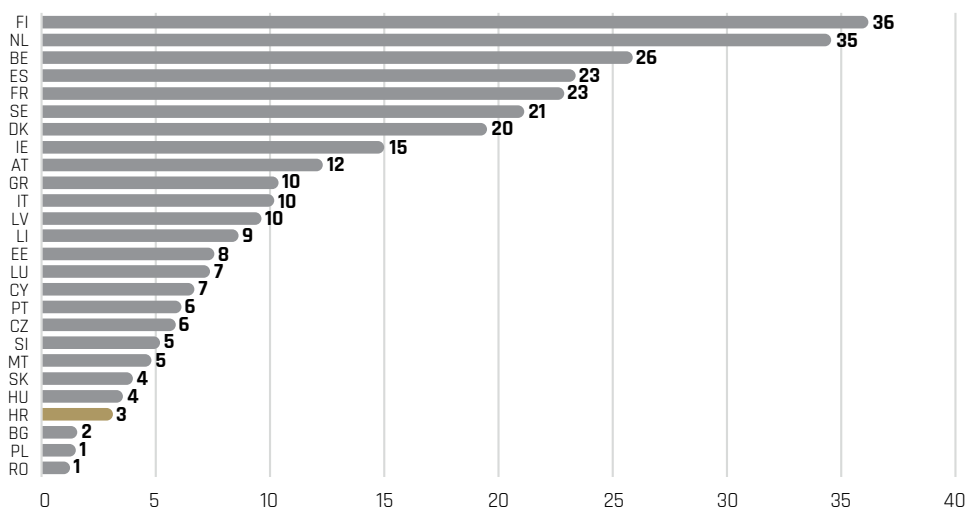
Izvor: HNB, ECB Data Portal

Imovina po zaposlenom (produktivnost)

Imovina banaka po zaposlenom u RH u milijunima € 2016.-2022.

Imovina (EBA*) po zaposlenom 2022. u milijunima €

Nakon slabog rasta imovine po zaposlenom 2016.-2019. godine rast se ubrzao od 2020. Značajne hrvatske banke ostvaruju veću imovinu po zaposlenom od Bugarske, Poljske i Rumunjske. U budućnosti će se zaostatak manje smanjivati kroz pad broja zaposlenih, a više kroz rast imovine banaka koji se može očekivati po većoj stopi od stope rasta BDP-a. Razlog leži u komparativno niskoj zaduženosti svih sektora u Hrvatskoj. Detalji niske zaduženosti klijenata u Hrvatskoj prikazuju se u nastavku analize.

*Imovina banaka u EBA-inim izvještajima obuhvaća značajne banke pod izravnim nadzorom Jedinственog supervizorskog mehanizma ECB-a. Razlika u odnosu na domaće izvore odnosi se na imovinu banaka koje nisu pod neposrednim nadzorom. Razlika se u Hrvatskoj svodi na oko 0,5 milijuna eura po zaposlenom.

Izvor: HNB za imovinu po zaposlenom u RH, EBA za međunarodnu usporedbu.

Depoziti, krediti i imovina banaka

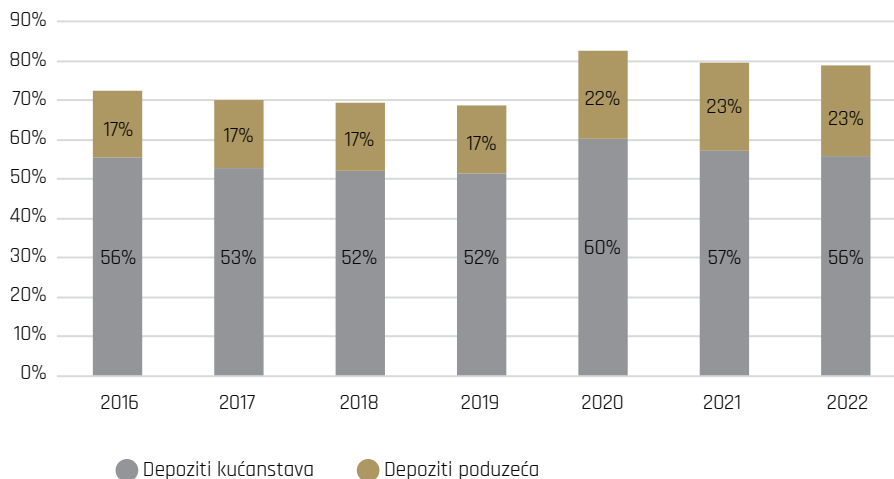

Depoziti u % BDP-a

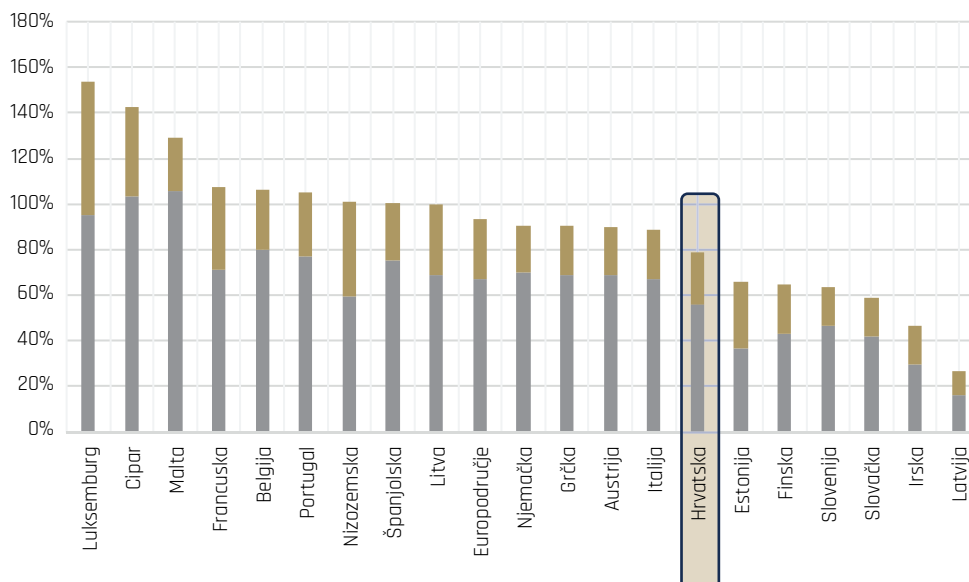
Depoziti u % BDP-a 2016. - 2022.

Udjel ukupnih depozita kod banaka dosegnuo je oko 80% BDP-a zahvaljujući rastu likvidnosti i depozita sektora poduzeća u pandemiji i post-pandemijskom razdoblju. Udjel depozita stanovništva dugoročno je stabilan na razini od oko 56% BDP-a.

Izvor: ECB, vlastita obrada

Depoziti u % BDP-a u europodručju 2022.

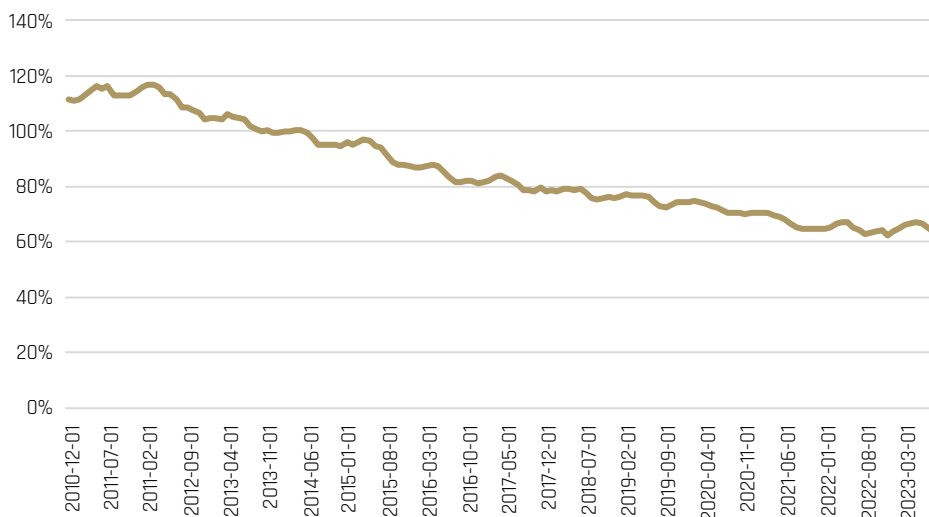

Uz vrijednost depozita od gotovo 80% BDP-a Hrvatska je bliže Italiji, Austriji i prosjeku europodručja, nego zemljama s kojima dijeli sličan stupanj razvoja. O tome koliko je stabilnost banaka važna svjedoče iskustva zemalja koje su u proteklih 20 godina imale najveće bankovne krize (odljev depozitne baze iz Latvije u Litvu).

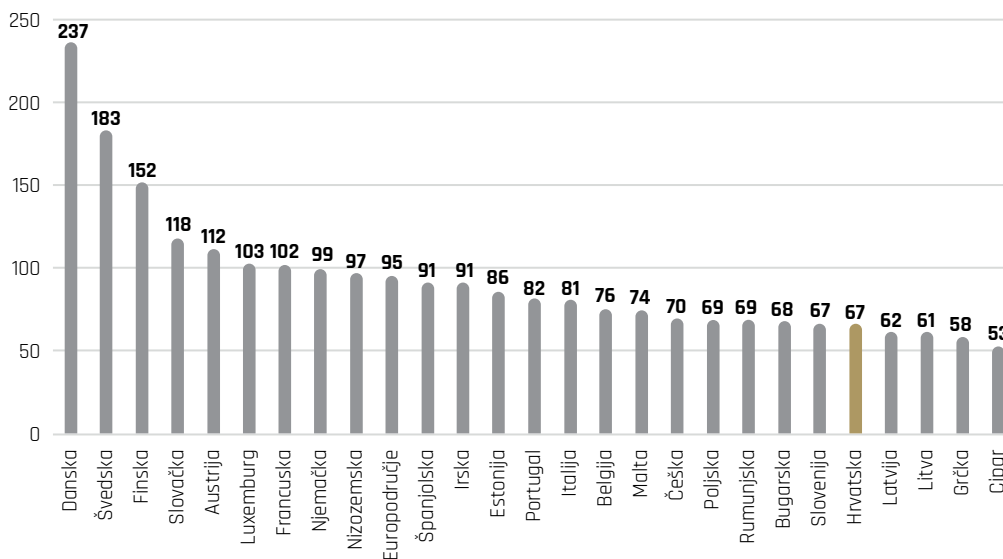
Izvor: ECB, vlastita obrada

Transformacija depozita u kredite

Krediti / depoziti u Hrvatskoj 2010.-2023.

Krediti / depoziti 2022. u %

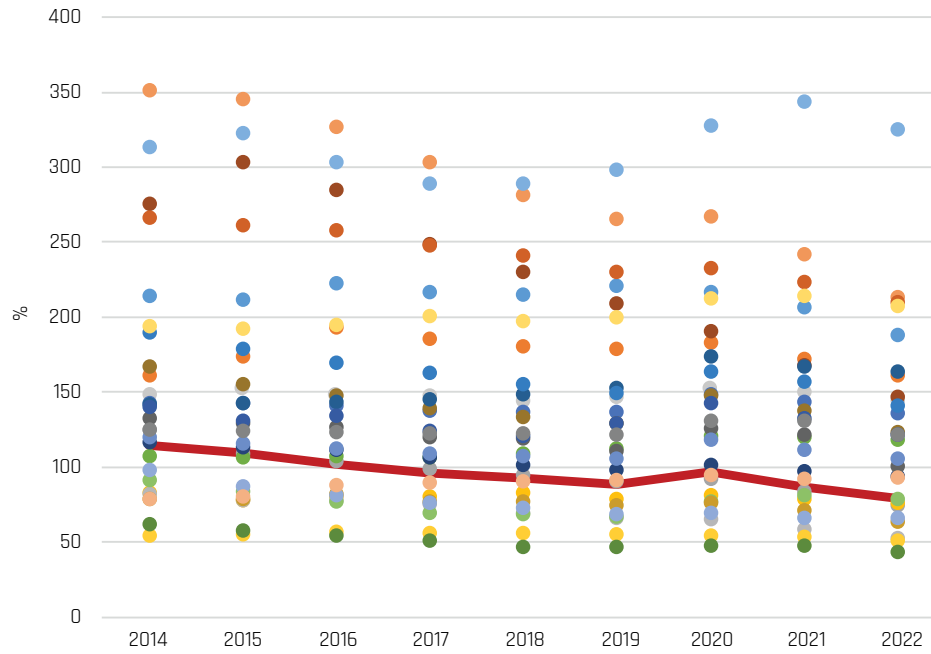

Dugoročno razduživanje privatnog sektora u Hrvatskoj svelo je omjer kredita i depozita s iznad 100% pred 10 godina na stabilnih 60-70% u post-pandemijskom razdoblju. Hrvatska prema ovom omjeru pripada "donjem domu" u Europskoj uniji odnosno europodručju. To znači da su depoziti u visokom omjeru povrh kredita plasirani u likvidne i nisko rizične financijske instrumente što bankama daje iznimno visok stupanj likvidnosti i stabilnosti.

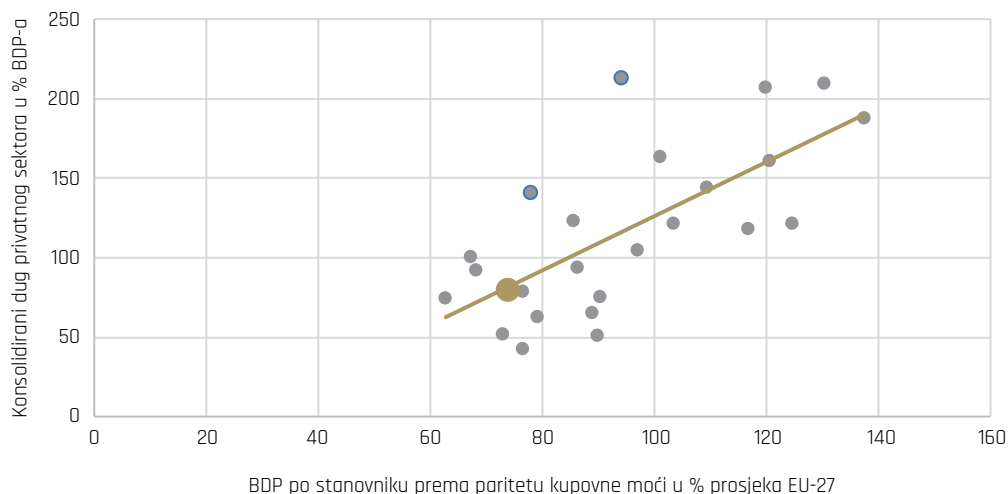
Izvor: HNB, tablica D1 (bez plasmana i depozita države) za kretanje u vremenu, ECB, vlastita obrada za međunarodnu usporedbu

Razduživanjem do ravnoteže

Ukupan konsolidirani dug privatnog sektora u % BDP-a 2014.-2022.
(Hrvatska - crvena linija; ostale članice EU - točke)

Dug privatnog sektora u % BDP-a u odnosu na
stupanj gospodarskog razvitka 2022.

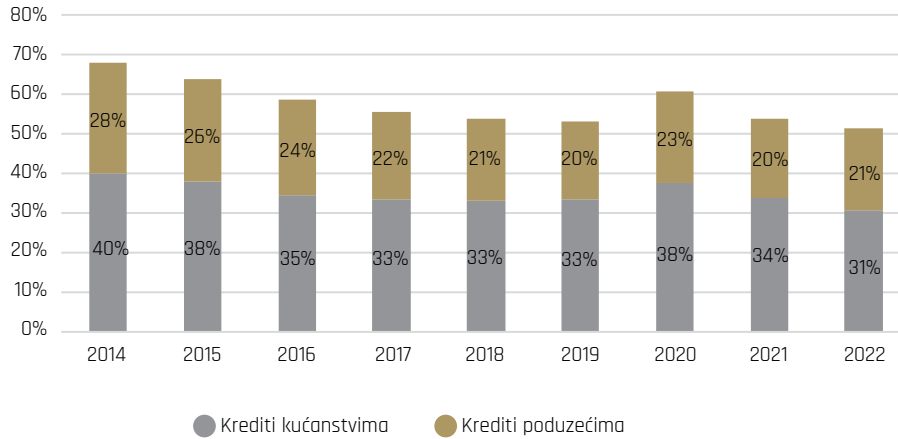

Ukupan konsolidirani dug privatnog sektora u % BDP-a cijelo se desetljeće nalazi u padu i trenutačno je u makroekonomskoj ravnoteži; Hrvatska je pozicionirana na regresijskom pravcu koji pokazuje očekivanu zaduženost privatnog sektora u % BDP-a (os y) za dani stupanj ekonomskog razvoja (os x).

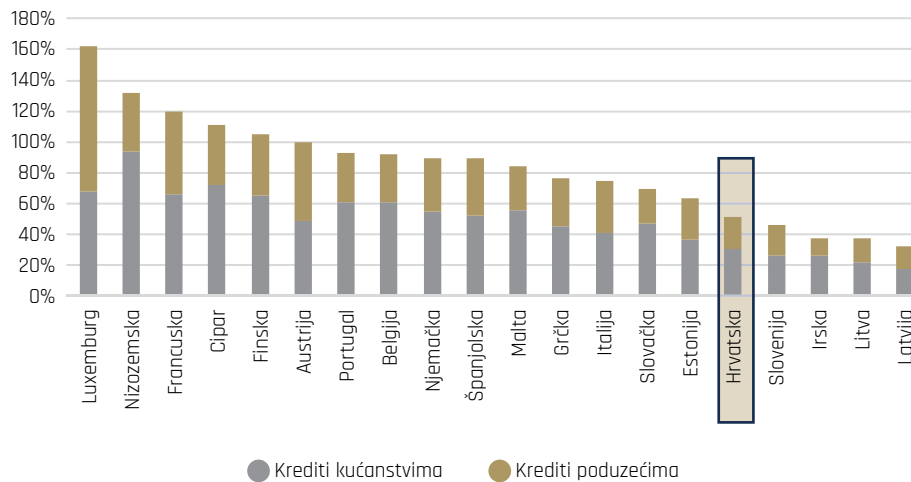
Izvor: Eurostat, vlastiti izračuni

Kreditni kućanstvima i poduzećima u % BDP-a

Kreditni kućanstvima i poduzećima u % BDP-a u Hrvatskoj 2014.-2022.

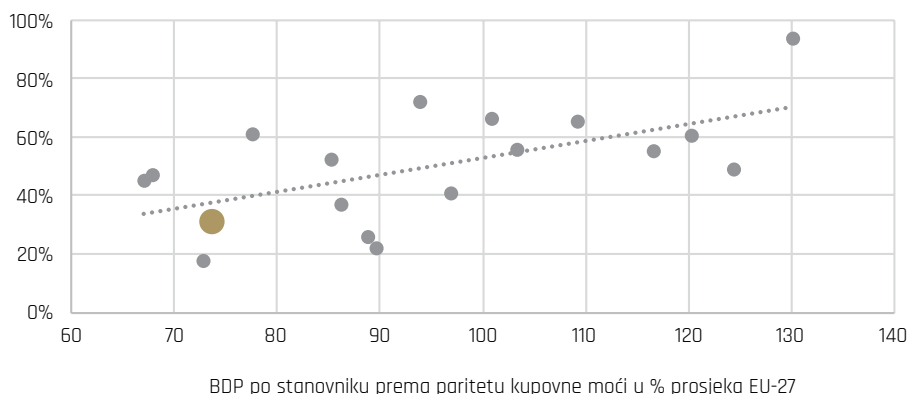
Kreditni kućanstvima i poduzećima u % BDP-a u europskom području 2022.

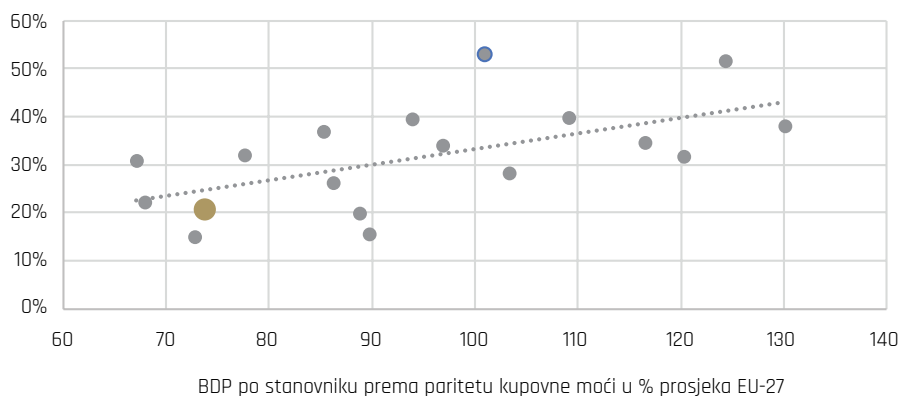
Izvor: ECB, Eurostat, vlastiti izračuni

Krediti kućanstvima i poduzećima: ravnoteža i potencijal

Krediti kućanstvima u % BDP-a u odnosu na dostignuti stupanj razvoja za zemlje europodručja 2022.*

Krediti poduzećima u % BDP-a u odnosu na dostignuti stupanj razvoja za zemlje europodručja 2022.*

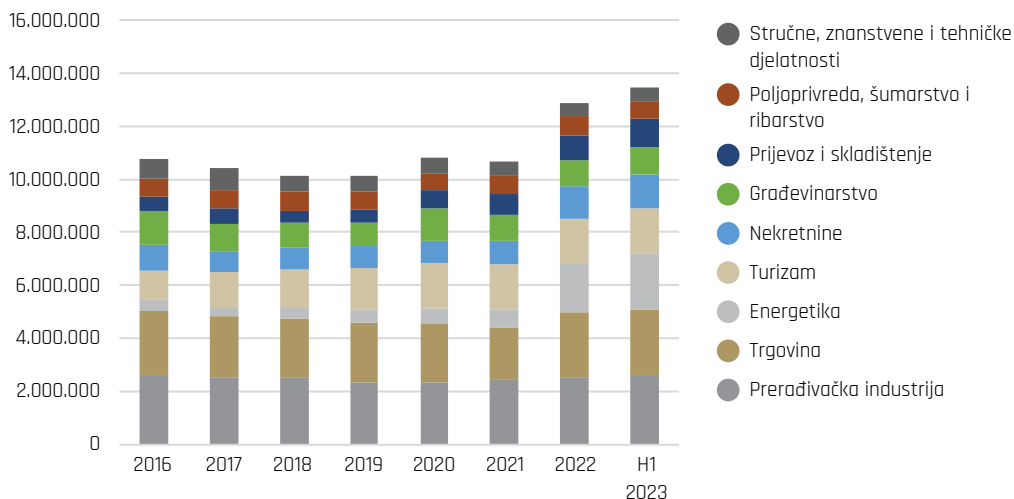
Kada se krediti u % BDP-a ocjenjuju u odnosu na dostignutu razinu gospodarskog razvitka uočava se da su krediti za oba ključna sektora u Hrvatskoj niži od ravnotežne (očekivane) razine s obzirom na dostignuti stupanj gospodarskog razvitka. Podatak za Hrvatsku nalazi se ispod regresijskog pravca. U Hrvatskoj postoji dugoročan potencijal za rast kredita iznad stope rasta BDP-a.

*Napomena: europodručje bez Irske i Luksemburga zbog specifičnosti mjerenja BDP-a.

Izvor: ECB, Eurostat, vlastiti izračuni

Sektorska struktura kredita poduzećima

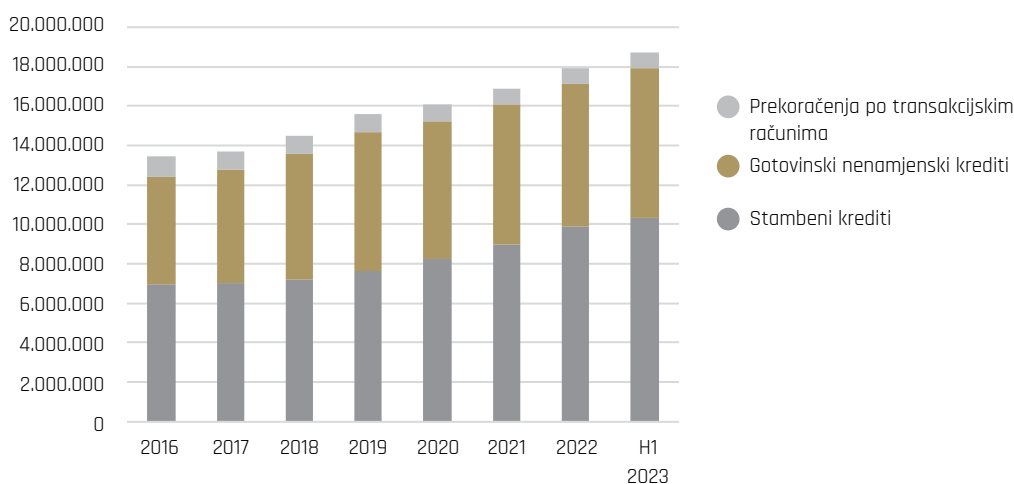
Bruto krediti poduzećima u € 000

Banke u sektoru poduzeća najviše kreditiraju industriju, trgovinu, energetiku i turizam. Od 2022. vidljiv je rast trenda kreditiranja poduzeća nakon nekoliko godina stagnacije, pri čemu se pojavljuje rast udjela kredita energetskih projekata. Banke sve više podupiru zelenu tranziciju i time doprinose borbi protiv klimatskih promjena.

Namjenska struktura kredita kućanstvima

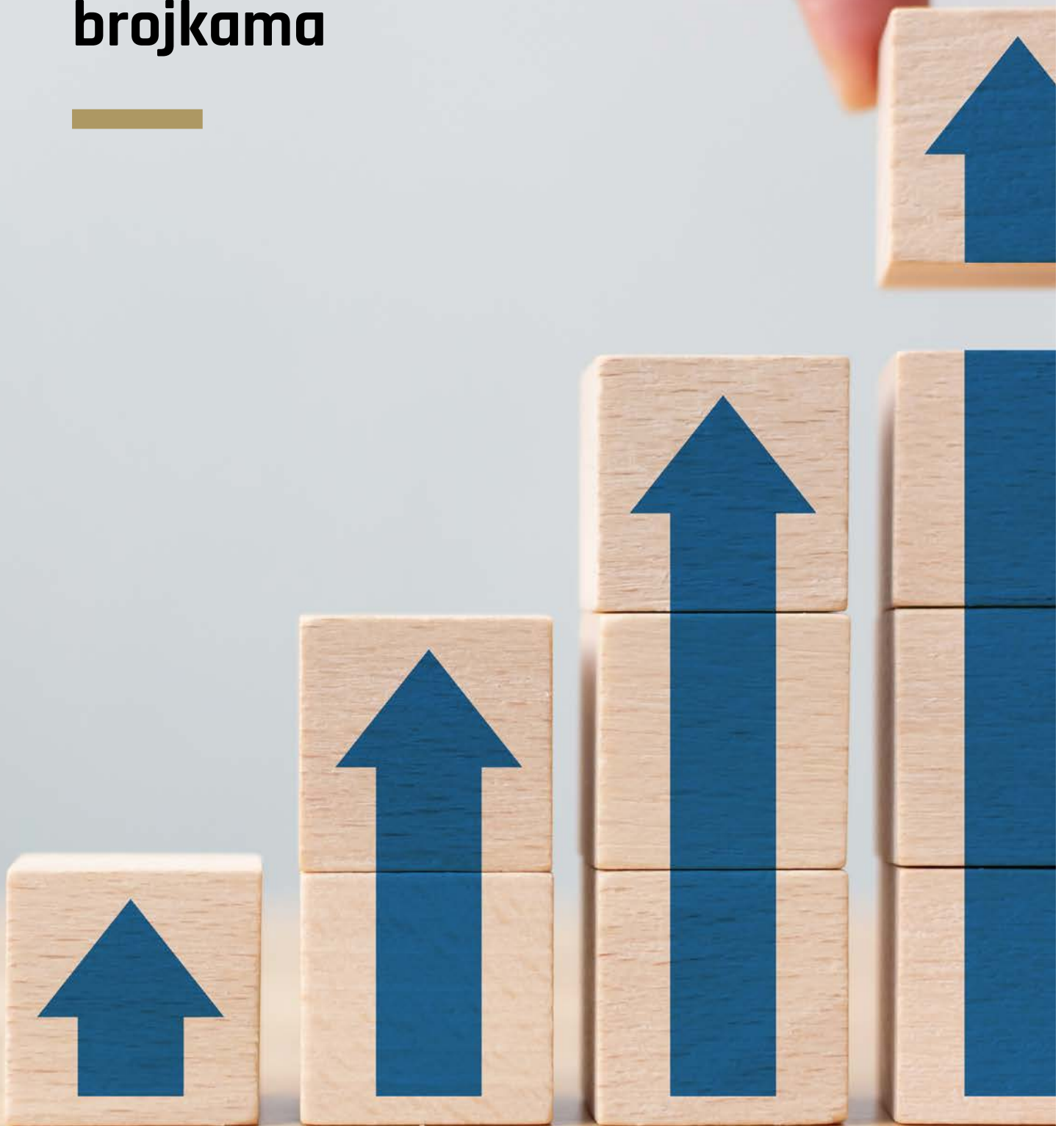
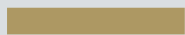
Bruto krediti kućanstvima u € 000

Kreditiranje kućanstava u proteklom razdoblju obilježio je stalan rast, uz rast udjela stambenih kredita i smanjenje udjela prekoračenja po transakcijskim računima čiji je udjel ionako veoma mali. Promjene strukture su pozitivne jer nema naznaka pretjeranog kreditiranja tekuće potrošnje stanovništva.

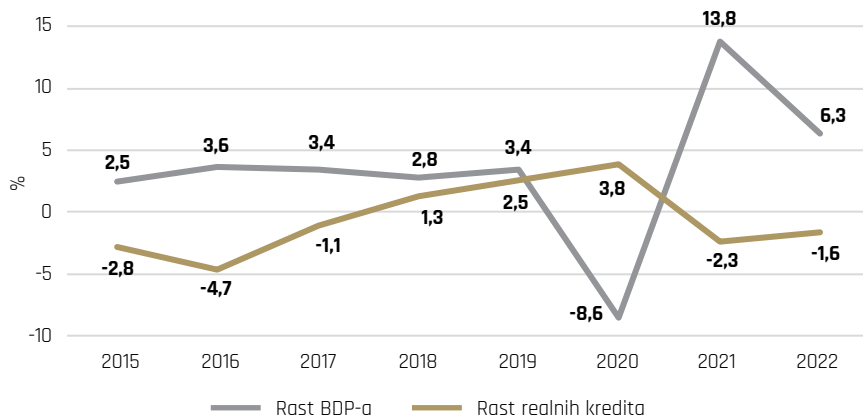
Izvor: HNB, SV3

Doprinos rastu i razvoju u brojkama

Doprinos kreditiranja gospodarskom rastu (I)

Realni BDP i rast realnih kredita u Hrvatskoj
2015. - 2022.

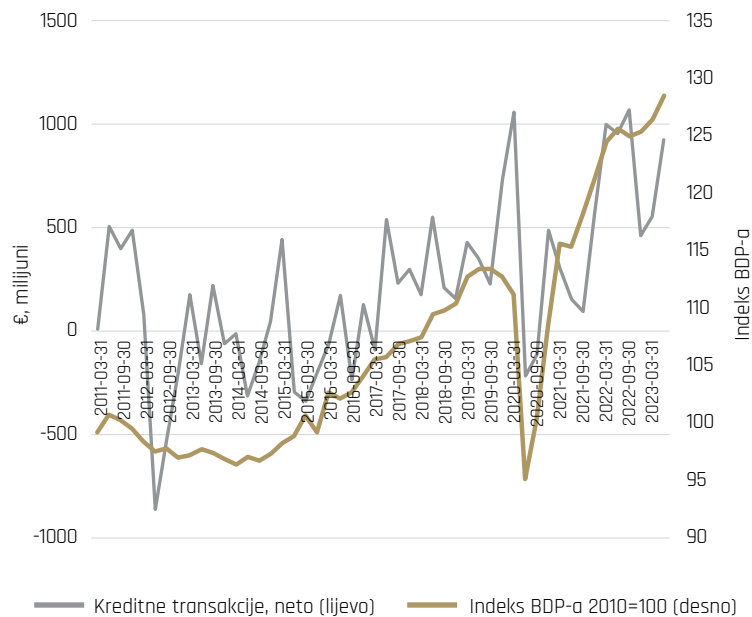
U proteklih nekoliko godina do izražaja je došla složenost odnosa između kredita i gospodarske aktivnosti. Od 2020. naovamo su mnogi takozvani „vanjski šokovi“ pogodili gospodarstvo. Gospodarski oporavak, koji je u Hrvatskoj započeo 2015., u početku je bio praćen razduživanjem privatnog sektora: stopa rasta realnih kredita bila je negativna 2015.-2017. Nastavak rasta BDP-a 2018. i 2019. doveo je do rasta potražnje za kreditima i odgovora ponude kroz rast realnih kredita. Rast realnih kredita bio je najveći u godini pandemijskog zatvaranja. Time je znatno ublažen udar pandemije na gospodarstvo. Post-pandemijski oporavak 2021.-2022. odvijao se u uvjetima naglo probuđene inflacije koja je umanjila realan rast kredita, koji je u tom razdoblju zbog inflacije bio negativan. Ako bi se podaci tumačili izvan opisanog konteksta moglo bi se zaključiti da je veza kredita i BDP-a na slici negativna. Međutim, u najvećem broju godina realni kreditni rast ili umanjuje gospodarski pad (kao 2020.) ili inflacija jače umanjuje realne kredite nego realni BDP.

Izvor: DZS, ECB

Doprinos kreditiranja gospodarskom rastu (II)

**Neto kreditne transakcije i realni BDP,
kalendarski i sezonski prilagođen 2011.-2023.**

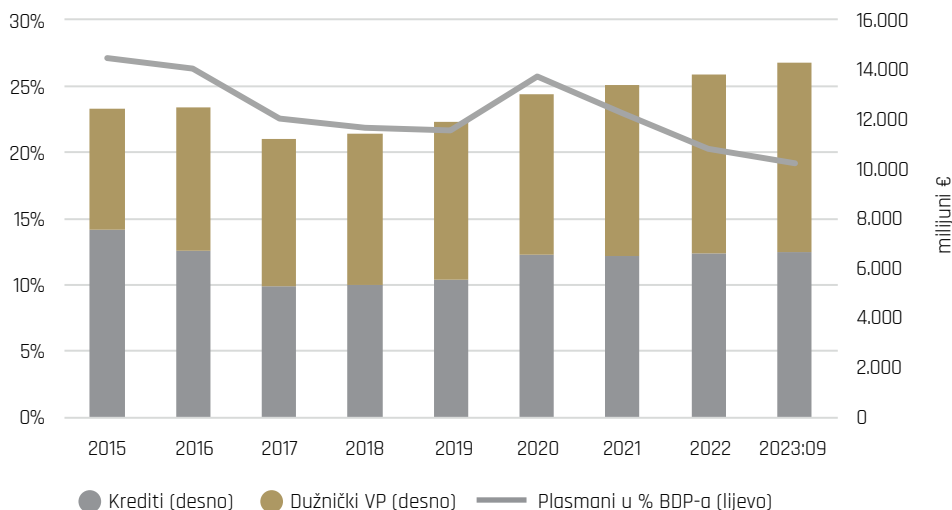
Na slici je očita pozitivna veza između neto kreditnih transakcija banaka spram privatnog sektora i realnog BDP-a: koeficijent korelacije iznosi 0,71. Međutim, iz ovog jednostavnog prikaza nije moguće: (a) koristiti parametar regresijske analize kao indikator utjecaja kredita na rast i (b) interpretirati smjer veze kao uzročnost (usp. npr. Ono i Iwasaki, 2022). Potrebno je sofisticirano ekonometrijsko modeliranje koje izolira sve utjecaje na BDP, a koji ne utječu preko kreditnih transakcija, uz kontrolu povratne kauzalnosti - reakcije kredita na rast BDP-a zbog rasta potražnje za kreditima. Takva analiza izlazi izvan okvira ovog dokumenta. Bez obzira na neizvjesnost u pogledu kvantifikacije učinaka, **kratkoročni učinak kreditiranja na BDP je pozitivan**. On je i trajan, ako ne izaziva makroekonomske neravnoteže povezane s visokim dugom, što je trenutna situacija u Hrvatskoj. U takvim uvjetima, svaka jedinica novog neto kreditiranja poduzeća ili stanovništva* uvećava agregatnu potražnju za 1. Učinak na BDP zavisi o multiplikativnim efektima koji mogu dovesti do krajnjeg učinka većeg od 1 ako je udjel kreditiranja za investicije i države visok i ako ne postoji visoka sklonost izdacima na uvozna dobra. Uvozna sklonost smanjuje multiplikator.

*Na slici su zbrojene neto kreditne transakcije sa stanovništvom i pravnim osobama prema podacima ECB-a.

Izvor: Eurostat, ECB

Plasmani sektoru opće države

Potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od opće države u mln €

Banke su najvažniji kreditor opće države. S gotovo 20% BDP-a u ovoj vrsti plasmana banke trajno financiraju gotovo trećinu javnog duga. Plasmani državi u % BDP-a su u padu zbog smanjenja deficita proračuna. Pozitivne su promjene u strukturi plasmana: raste udjel vrijednosnih papira, a pada udjel izravnog kreditiranja države.

Izvor: HNB

Doprinos banaka proračunu 2022.

IZRAVNI

Porezi i doprinosi na rad	€ 193 mln	2,0% svih uplaćenih poreza i doprinosa iz i na plaće
Porez na dobit	€ 173 mln	7,3% plaćenog poreza na dobit za 2022. godinu*

NEIZRAVNI - nisu procijenjeni

PDV 1	PDV na investicije: 20% od relevantnih investicijskih izdataka**
PDV 2 i trošarine	PDV na materijalne troškove: 20% od relevantnih materijalnih troškova**
Svi porezi stvoreni neizravnim učincima	Svi porezi naplaćeni na/iz dodane vrijednosti stvorene kreditiranjem i drugim uslugama***

Neizravni učinci nisu procijenjeni zbog nedostatka podataka ili nedovoljno pouzdanih procjena za koje su potrebna detaljnija istraživanja.

*Porezi i doprinosi banaka na rad iz revidiranih godišnjih izvješća banaka. Porez na dobit banaka iz revidiranog agregiranog tromjesečnog statističkog izvješćaja HNB-a, u % očekivanog poreza na dobit koji će se naplatiti u 2023. za 2022. Izvor za 2023.: prijedlog državnog proračuna za 2024. godinu.

**Banke su u 2021. imale procijenjenih (na bazi imovinskog udjela u financijskom sektoru) € 360 mln investicija (podaci za 2022. još nisu obrađeni), a u 2022. € mln 430 ostalih administrativnih rashoda; da su sve te isporuke bankama oporezive općom stopom PDV-a i uključene u računovodstvene vrijednosti, ukupan iznos izravno plaćenog PDV-a bio bi oko 150 mln €, no puna procjena bi trebala uključiti i efekte trošarina.

***Iznimno teško za procijeniti, izlazi izvan okvira ove analize, ali utjecaj je snažan.

Sažetak doprinosa banaka gospodarstvu

Izravni udjel u BDP-u	3,0%*	S 1,1% udjela u zaposlenosti banke stvaraju gotovo 3x veći udjel u BDP-u
Udjel u investicijama u novu imovinu	4,2%**	Udjel u investicijama u novu dugotrajnu imovinu je znatno veći od udjela u broju zaposlenih i BDP-u
Udjel u investicijama u intelekt. imovinu	14,7%**	Udjel u investicijama u dugotrajnu novu intelektualnu imovinu (uglavnom softver) znatno je veći od udjela u ukupnim investicijama
Udjel u porezima i doprinosima na rad	2,0%*	Udjel u porezima i doprinosima veći je od udjela u zaposlenosti jer sektor isplaćuje plaće koje su znatno veće od prosjeka
Udjel u porezu na dobit	7,3%*	Banke ostvaruju veći udjel u dobiti odnosno porezu na dobit od BDP-a zbog visoke produktivnosti i natprosječnog angažmana kapitala
Udjel u kapitalu gospodarstva	9,7%*	Banke imaju veoma velik udjel u ukupnom kapitalu i rezervama koji su angažirani u gospodarstvu, veći od udjela u ukupnoj dobiti
Neizravni učinci kreditne aktivnosti	5,1%*	Omjer neto kreditnih transakcija i BDP-a koji ne mora odgovarati stvarnim neizravnim učincima (mogu biti osjetno veći ili manji)
Ostali neizravni učinci	-	Nisu izmjereni

*Procjena za 2022.

**Na temelju podataka za 2021.

Teže mjerljivi ili nemjerljivi doprinosi

► **Postoji niz koristi za gospodarstvo i društvo u čijem stvaranju banke imaju ključnu ulogu, ali ih je teško točno izmjeriti kao što je slučaj s učincima:**

- funkcioniranja mreže platnog prometa,
- pružanja usluga investicijskog bankarstva i usluga grupa (kartičari, leasing itd.),
- pomoći u razmjeni informacija među klijentima na čemu izrastaju novi poslovni odnosi koji stvaraju vrijednost,
- npr. prezentacije hrvatskih gospodarskih mogućnosti i prekogranična spajanja korporativnih klijenata kroz mreže europskih bankarskih grupacija,
- npr. savjetovanje ili spajanje klijenata sa savjetnicima u području korištenja EU fondova,
- financijsko savjetovanje.

► **Najvažnija društvena korist je dobro izbalansirana konkurencija na tržištu bankarskih usluga naspram sigurnosti depozita i štednje**

- zadnja dva poglavlja izvješća bave se položajem hrvatskih banaka u Europi u pogledu efikasnosti i stabilnosti sustava

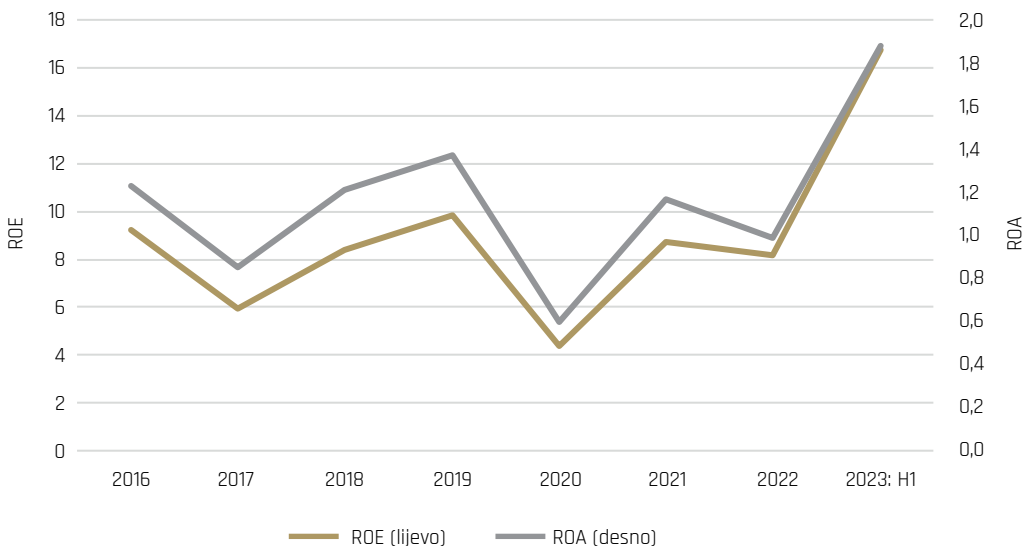
Profitabilnost i efikasnost poslovanja

Međunarodne usporedbe temelje se na podacima Europskog nadzornog tijela za bankarstvo (eng. European Banking Authority, EBA) radi metodološke usporedivosti. Podaci obuhvaćaju najveći dio sustava koji je pod izravnim nadzorom Jedinog nadzornog mehanizma (eng. Single Supervisory Mechanism, SSM). Moguće su manje razlike u odnosu na podatke iz nacionalnih izvora jer statistika EBA-e uključuje značajne banke. Fokus na značajne banke ne mijenja odnose među zemljama i zaključke koji se iz tih odnosa izvode, jer upravo značajne banke najviše utječu na ponašanje sustava na nacionalnoj razini i određuju njegov rezultat. Vremenske serije koje se odnose na Hrvatsku konstruirane su na temelju nacionalnog izvora (HNB).

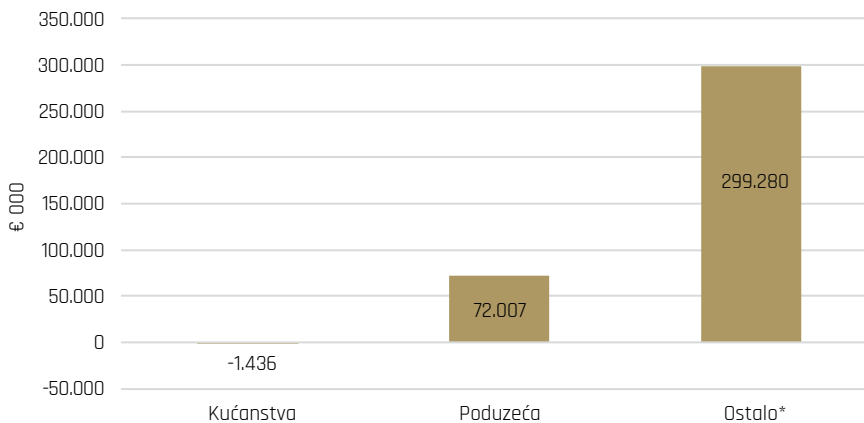

Povrat na imovinu (ROA) i kapital (ROE)

Povrat na imovinu (ROA) i kapital (ROE) banaka u Hrvatskoj 2016.-2023:H1*

Kamatni prihodi minus kamatni rashodi u H1 2023 u odnosu na H1 2022 po sektorima

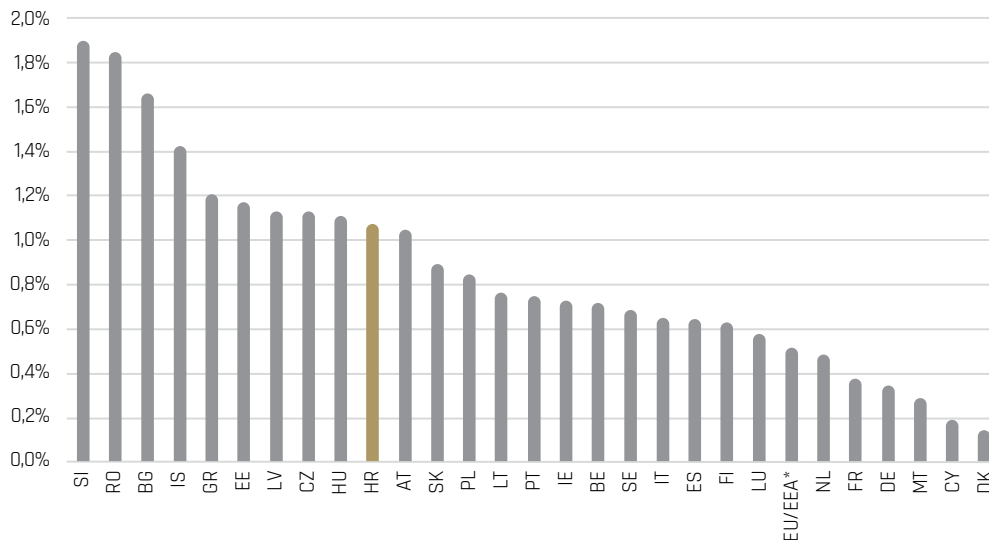
ROA se dugoročno kreće u uskom i stabilnom rasponu oko 1,1%, a ROE oko 8%. U 2023. godini (H1 – prva polovina godine) došlo je do osjetnog poboljšanja pokazatelja profitabilnosti zbog rasta kamatnih stopa uslijed zaoštavanja monetarne politike. U kreditnim odnosima sa stanovništvom neto kamatni prihod banaka je u prvoj polovini 2023. pao. U odnosima s poduzećima se poboljšao, a najveći dio (81% od ukupnog povećanja neto kamatnog prihoda) odnosi se na ostali neto kamatni prihod koji u najvećoj mjeri proizlazi iz odnosa s drugim financijskim institucijama i središnjim bankama koje plaćaju znatno veće kamatne stope na viškove likvidnosti.

*Ostalo: financijski derivati, odnosi s drugim financijskim institucijama, odnosi s državom, dužnički financijski instrumenti

Izvor: HNB

ROA u međunarodnoj usporedbi

ROA 31.12.2022.

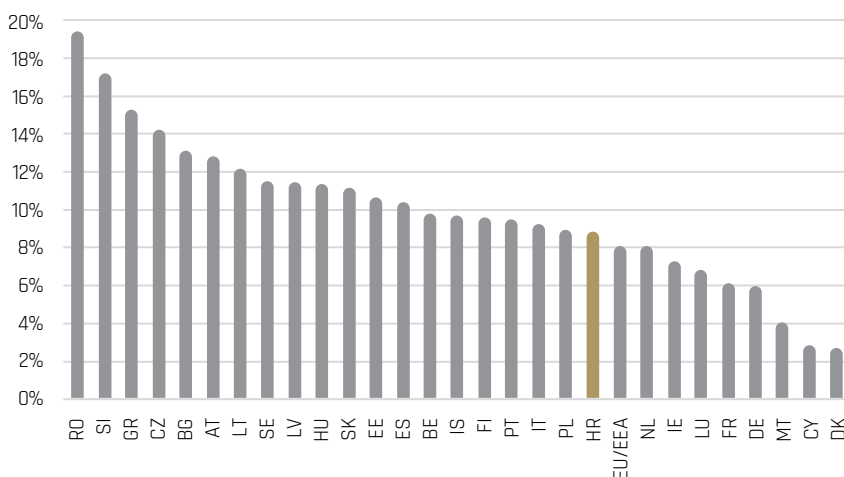
Hrvatske banke su imale deseti najveći povrat na imovinu na kraju 2022. godine, sličan bankama u Austriji i Mađarskoj. Najprofitabilnije banke prema kriteriju ROA su u Sloveniji i Rumunjskoj, a najmanje profitabilne su na Cipru i u Danskoj.

*EEA - Europsko ekonomsko područje (EU+Island+Lihtenštajn+Norveška)

Izvor: EBA

ROE u međunarodnoj usporedbi

ROE 31.12.2022.

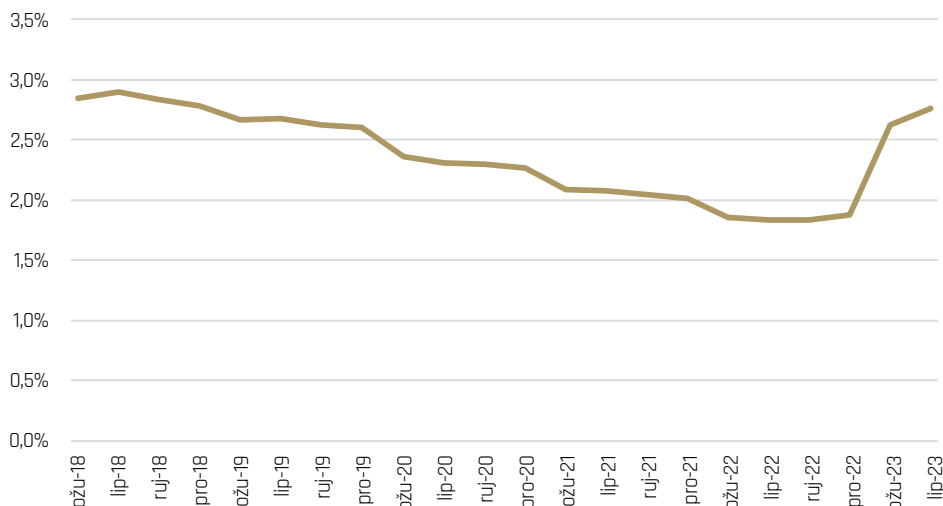

Hrvatske banke su imale jedan od nižih povrata na kapital na kraju 2022. godine, sličan bankama u Nizozemskoj i Poljskoj. Najprofitabilnije banke prema kriteriju ROE bile su u Rumunjskoj i Sloveniji, a najmanje profitabilne na Cipru i u Danskoj.

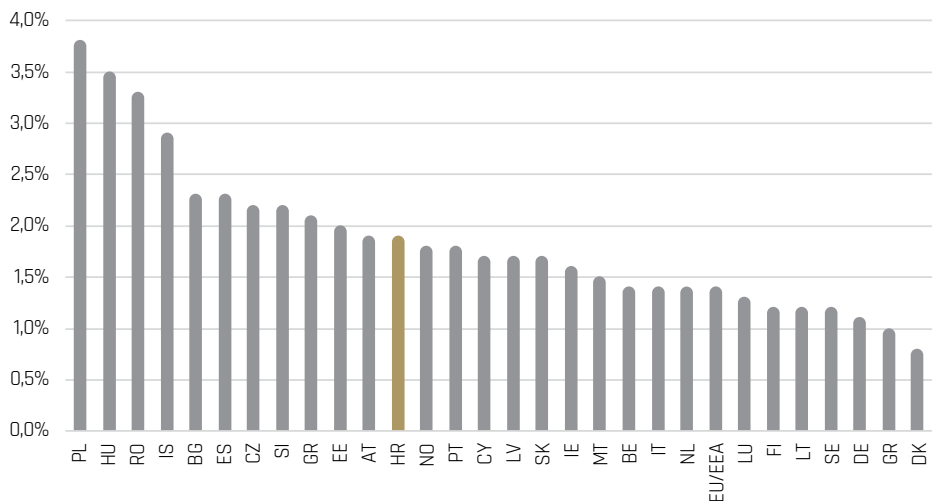
Izvor: EBA

Neto kamatna marža

Neto kamatna marža

Neto kamatna marža 31.12.2022.

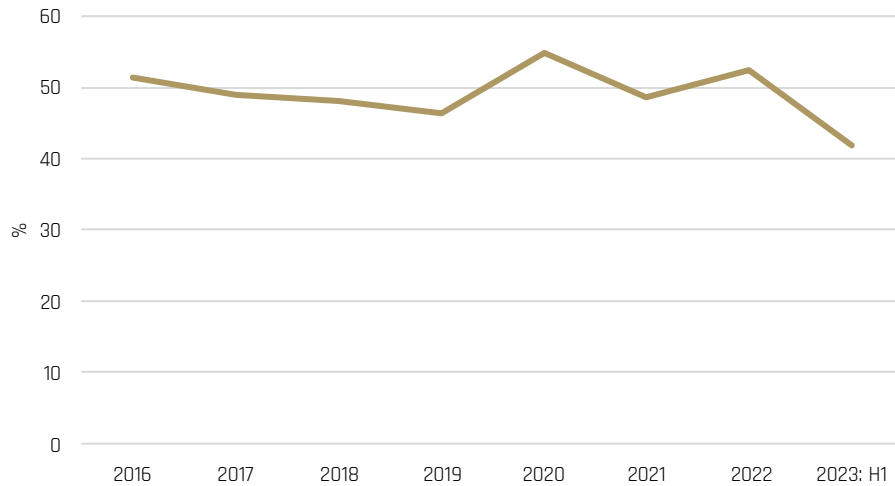
Oporavak neto kamatne marže 2023. uslijedio je nakon dugog razdoblja pada, ali najmanje je tome pridonijela neto kamatna marža u poslovima sa stanovništvom (koja je pala) i poduzećima; prirast je iz odnosa s financijskim institucijama. Prije toga, u toku 2022., marža je pala ispod praga 2%. Hrvatska je prema tom pokazatelju na kraju 2022. bila dvanaesta u poretku europskih država: između Austrije i Norveške. Najveće marže su u Poljskoj i Mađarskoj, a najmanje u Francuskoj i Danskoj.

Izvor: EBA

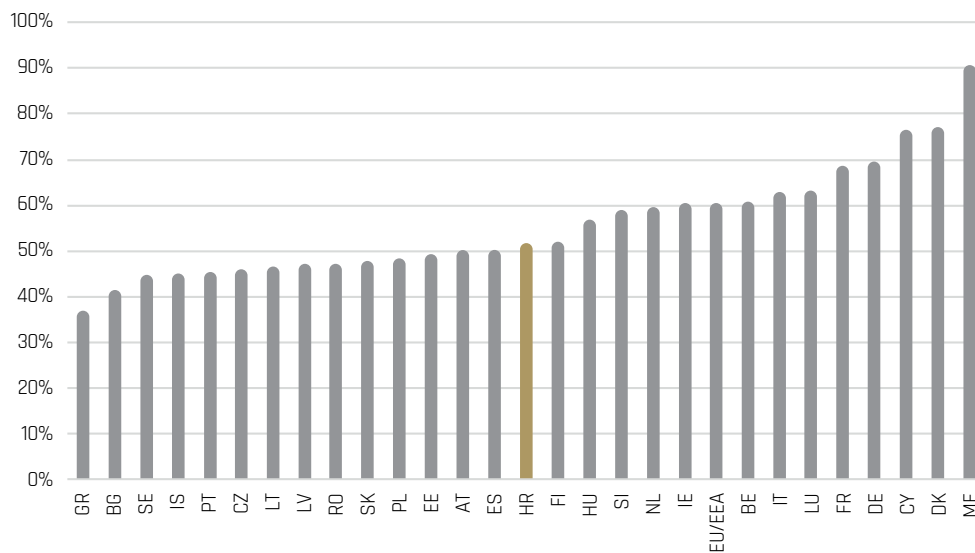

Efikasnost: cost-income

Omjer administrativnih troškova i operativnog dohotka

Omjer troškova i dohotka 31.12.2022.

Najvažniji pokazatelj efikasnosti uglavnom se kretao malo ispod 50%. Blago povećanje 2022. posljedica je povećanih troškova zbog prijelaza na euro. Unatoč tome, značajne hrvatske banke ostale su oko europskog prosjeka između španjolskih i finskih banaka.

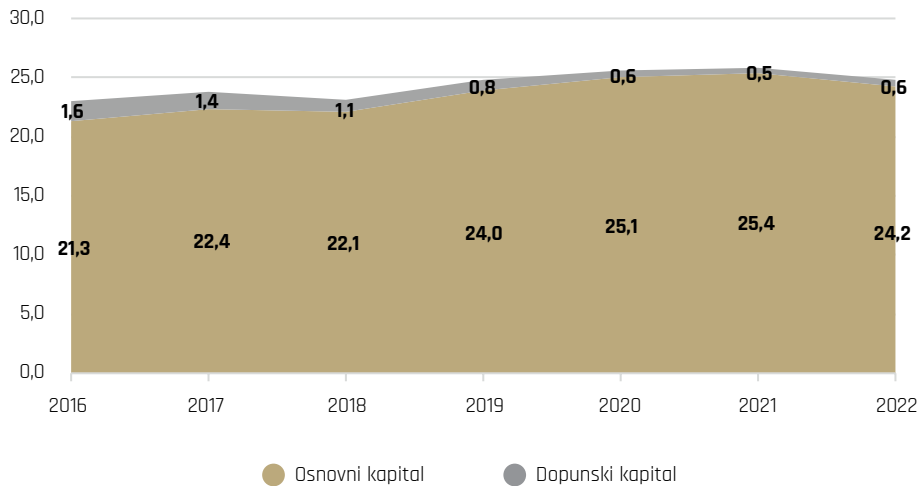
Izvor: HNB, EBA

Stabilnost i kvaliteta

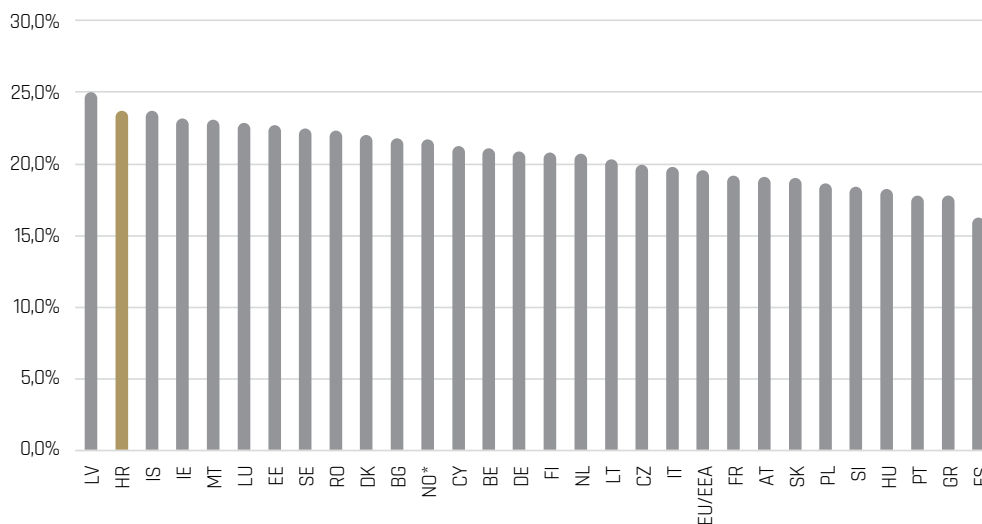

Adekvatnost kapitala

Stopa ukupnoga kapitala 2016.-2022.

Omjer ukupnoga kapitala 31.12.2022.

Sa stopom ukupnoga kapitala od 24,8% i vrlo visokim udjelom najkvalitetnijeg osnovnog kapitala, hrvatske banke su na kraju 2022. godine imale drugi najviši stupanj kapitalizacije u Europi.

Izvor: HNB, EBA

TROŠKOVI SANACIJA BANAKA U EU NAKON 2008.

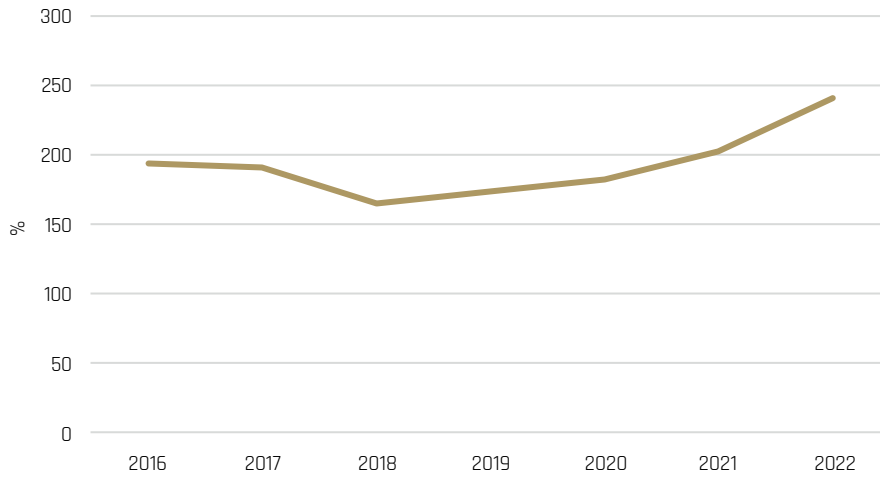
Hrvatska je jedina država članica EU u kojoj porezni obveznici nisu morali financirati spašavanje banaka u proteklih 15 godina.

	GDP	Capital injection		Impaired assets		Guarantees on liabilities (b)		Other measures	
	2015	Total approved	Used	Total approved	Used	Maximum approved	Used	Maximum approved	Used
Belgium	410.4	23.3	20.8	28.2	21.8	275.8	46.8	20.5	0.0
Bulgaria	45.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.7	0.0
Denmark	271.8	14.6	10.8	2.3	0.3	580.0	145.0	4.9	2.0
Germany	3,032.8	114.6	64.2	82.8	80.0	447.8	135.0	9.5	4.7
Ireland	255.8	91.6	62.8	57.2	2.6	376.0	284.3	40.7	0.9
Spain (c)	1,075.6	174.3	61.9	139.9	32.9	200.0	72.0	30.0	19.3
Greece	175.7	59.6	46.6	0.0	0.0	93.0	62.3	8.0	6.9
France	2,181.1	29.2	25.0	4.7	1.2	319.8	92.7	8.7	0.0
Croatia	43.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Italy	1,642.4	25.8	11.8	0.4	0.0	80.0	85.7	0.0	0.0
Cyprus	17.6	3.5	3.5	0.0	0.0	6.0	2.8	0.0	0.0
Latvia	24.3	0.8	0.5	0.5	0.4	5.1	0.5	2.1	1.0
Lithuania	37.3	0.8	0.3	0.6	0.0	0.3	0.0	0.0	0.0
Luxembourg	51.2	2.5	2.6	0.0	0.0	4.5	3.8	0.3	0.1
Hungary	109.7	1.1	0.2	0.1	0.1	5.4	0.0	3.9	2.5
Netherlands	676.5	39.8	23.0	30.6	5.0	200.0	40.9	52.9	30.4
Austria	339.9	40.1	11.8	0.6	0.5	75.0	19.3	0.0	0.0
Portugal	179.5	34.8	15.3	4.4	3.1	28.2	16.6	6.1	3.8
Slovenia	38.6	4.5	3.6	3.7	0.3	12.0	2.2	0.0	0.0
Sweden	446.9	5.0	0.8	0.0	0.0	156.0	19.9	0.5	0.0
United Kingdom	2,580.1	114.6	100.1	248.1	40.4	364.5	158.2	39.9	33.3

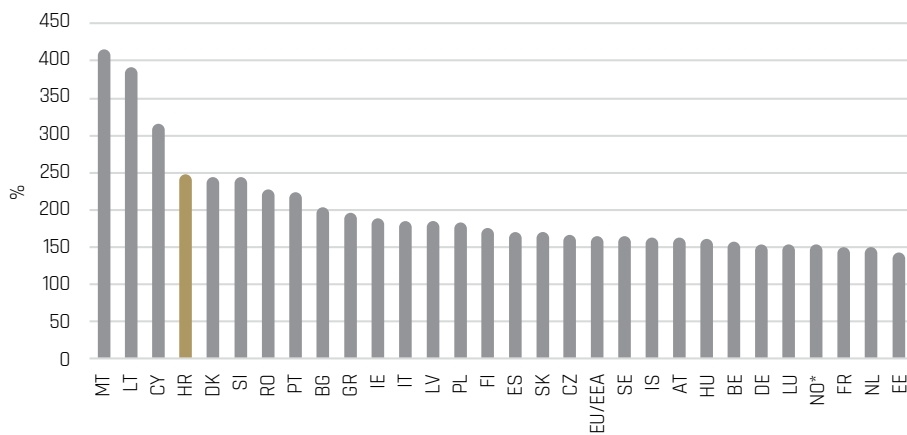
Izvor: Europska komisija

Likvidnost

Koeficijent likvidnosne pokrivenosti (LCR)

**Koeficijent likvidnosne pokrivenosti (LCR)
31.12.2022.**

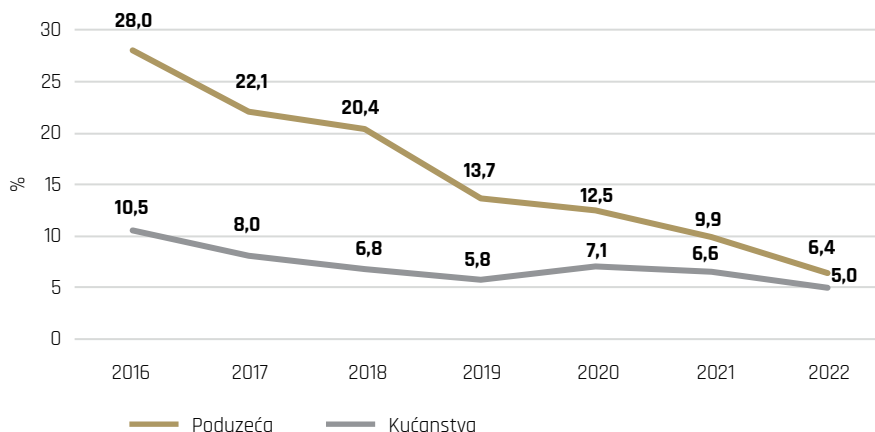

Koeficijent likvidnosne pokrivenosti LCR pokazuje odnos visokokvalitetne likvidne imovine (eng. HQL) i vjerojatnih od-
ljeva u sljedećih 30 dana. LCR je stalno rastao od 2019. godine. Hrvatske banke su potkraj 2022. imale četvrti najveći
LCR u Europi. To je i glavni razlog rasta kamatnih prihoda 2023., kada su naglo povećane kamatne stope na viškove
likvidnosti.

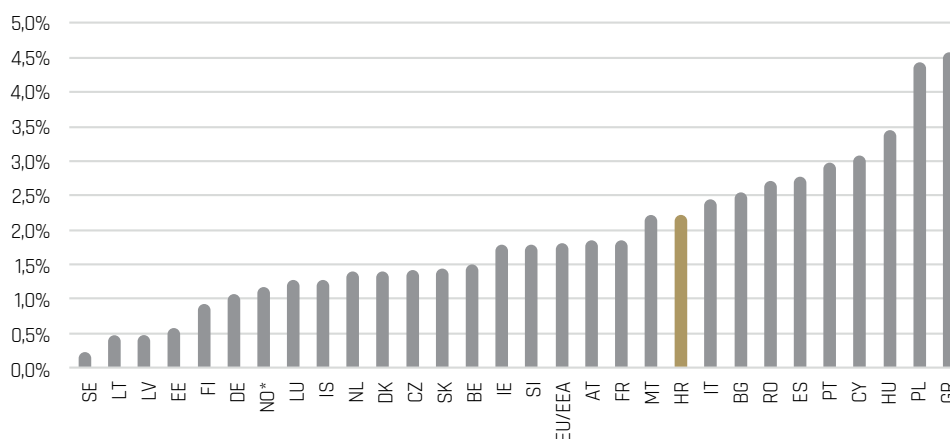
Izvor: HNB, EBA

Kvaliteta kredita

Udio neprihodujućih kredita u ukupnima
2016. - 2022., kraj godine

Ukupan omjer neprihodujućih kredita
31.12.2022.

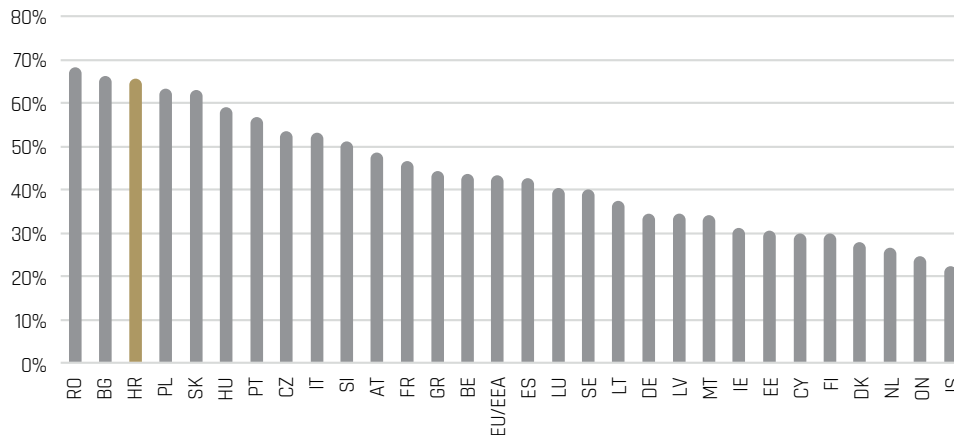

Kvaliteta kredita se stalno poboljšava - udio neprihodujućih kredita (NPL omjer) je u dugoročnom padu. Ukupan omjer, koji u statistici EBA-e uključuje i izloženost prema državi pa je niži nego ako se gleda samo izloženost kućanstvima i poduzećima kao u nacionalnoj statistici, neznatno je viši od europskog prosjeka i sličan je udjelima u Italiji i na Malti. Udio je najveći u Grčkoj i Poljskoj, a najmanji u Švedskoj i Litvi.

Izvor: HNB, EBA

Pokriće loših kredita

Pokrivenost loših kredita umanjnjima vrijednosti 31.12.2022. u %

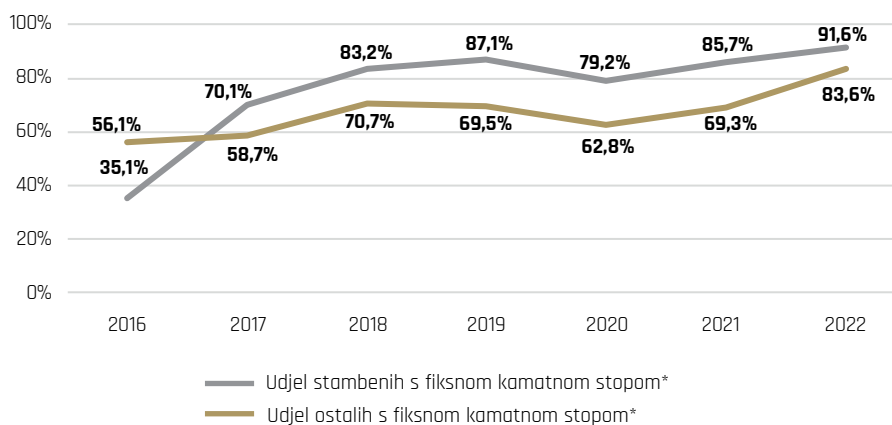

Kvaliteta i stabilnost sustava potvrđuju se i kroz jedan od najvećih stupnjeva pokrivenosti loših kredita umanjnjima vrijednosti u Europi.

Izvor: EBA

Udjel novoodobrenih kredita stanovništvu s fiksnom kamatnom stopom

Udjel kredita stanovništvu s fiksnom kamatnom stopom*

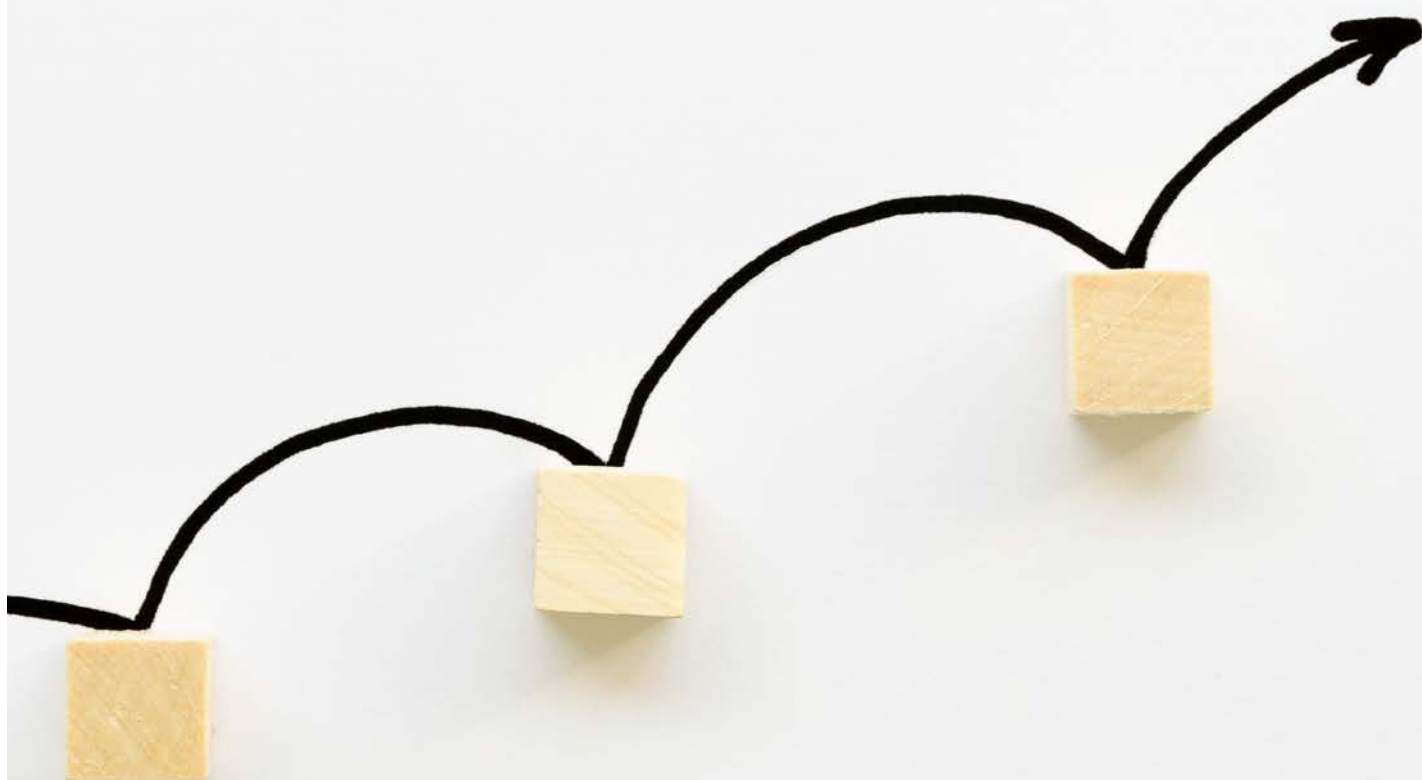

Omogućujući rastuću ponudu novih kredita s nepromjenjivim kamatnim stopama koja je bila na maksimumu upravo u godini preokreta kamatnih stopa na financijskim tržištima, banke su gotovo potpuno apsorbirale kamatni udar i spriječile njegovo početno prelijevanje na klijente.

*Sva razdoblja fiksiranja

Izvor: HNB, Arhiva, Tablice G2a i G2b, vlastiti izračun

Zaključak

Zaključak

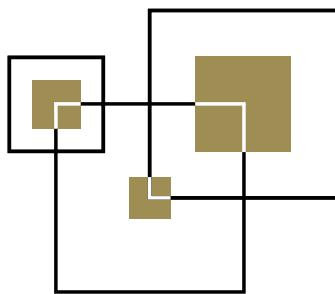
Hrvatski bankarski sektor je najproduktivniji sektor u gospodarstvu, s najvećom dodanom vrijednosti po zaposlenom. Iako banke izravno stvaraju oko 3% BDP-a, udjeli banaka u kapitalu i rezervama gospodarstva od gotovo 10% i novim investicijama (4-15% ovisno o vrsti) ukazuju na važnost banaka koja je veća od izravnog udjela u BDP-u. Ulaganja kapitala i investicije očituju se kroz tehnološki napredak bankarskih proizvoda i usluga. Tehnološka sofisticiranost digitalnih proizvoda, usluga i kanala distribucije omogućava njihovu široku dostupnost. Hrvatska se prema pokazateljima digitalnog korištenja bankarskih usluga smješta oko europskog prosjeka ili iznad toga praga, kao u slučaju mreže bankomata i udjela internetskih i mobilnih plaćanja.

Tempo neto kreditiranja poduzeća i stanovništva dosegno je 5% BDP-a 2022., što također ukazuje na bitno veći utjecaj na gospodarsku aktivnost i životni standard od 3% koliko sugerira izravan udjel banaka u BDP-u. Pri tome je očuvana iznimna sigurnost i stabilnost, čega ne bi bilo bez financijske stabilnosti klijenata banaka. Prema omjeru ukupnih depozita i BDP-a od gotovo 80% Hrvatska je sličnija Italiji i Austriji nego zemljama s kojima dijeli sličan stupanj razvoja. Omjer odobrenih kredita komitentima i BDP-a niži je od omjera depozita, što ostavlja prostor za značajan udjel likvidnosti i plasmana državi. Takvi odnosi su praćeni niskim stupnjem zaduženosti privatnog sektora u Hrvatskoj. Ukupan konsolidirani dug privatnog sektora niži od vrijednosti BDP-a nalazi se u makroekonomskoj ravnoteži što znači da nema prezaduženosti klijenata. To otvara perspektivu rasta kreditiranja i gospodarskog rasta u budućnosti.

U rastu kredita poduzećima krediti energetskega sektoru zauzimaju sve veći udjel. Banke na taj način promiču energetske tranzicije i doprinose zaštiti od klimatskih promjena. U rastu kredita stanovništvu sve veći udjel zauzimaju stambeni krediti koji su sigurniji i za kreditore i za dužnike.

Banke su dale značajan doprinos otpornosti na iznimno brzo povećanje kamatnih stopa koje je započelo u drugoj polovini 2022. odobravanjem većih iznosa kredita s nepromjenjivim kamatnim stopama. Udjel novih kredita s nepromjenjivim kamatnim stopama dostigao je oko 90% u 2022. – godini preokreta kamatnih stopa – čime je pravovremeno prigušeno početno prelijevanje kamatnog šoka na potrošače.

Prema pokazateljima stabilnosti sustava, kao što su omjer ukupnog kapitala, omjer financijske poluge, omjer likvidnosne pokrivenosti, udjel neprihodujućih kredita i omjer pokrića takvih kredita, hrvatski bankarski sustav nalazi se među tri do pet najstabilnijih, najlikvidnijih i kapitalno najjačih bankarskih sustava u EU i Europskom ekonomskom području. To jamči nastavak pozitivnog doprinosa banaka gospodarskom rastu i razvoju u Hrvatskoj.

HRVATSKA UDRUGA BANAKA

CROATIAN BANKING ASSOCIATION

Member of European Banking Federation

Addiko Bank

Imex banka

PARTNER BANKA

 Agram Banka

**Istarska
Kreditna
Banka**
Umag d.d.

PBZ

Bank of INTESA SANPAOLO

BKS Bank

J&T BANKA

PODRAVSKA BANKA

CROATIA BANKA

 **karlovačka
banka**

**Raiffeisen
BANK**

ERSTE
Bank

Kent
Bank

**SLATINSKA
BANKA**

 HPB
HRVATSKA POŠTANSKA BANKA

 otpbanka

Zagrebačka banka
UniCredit Group